

სტატუტა ზელთვნება

ISSN 0132-1307

7
მეცხრედი
გვიგანთმეკა

1986

საქართველოს სსრ კულტურის სამინისტროს
ყოველთვიური ჟურნალი

გიორგი ნახუცრიშვილი

მიჯნა თავისას მოითხოვს...

სამდინანი ზღაპარი უკვდავების შესახებ — ვ მოქმედებამ,
პროლოგითა და ეპილოგით.

ვუძღვნი ჩემი დაუვიწყარი მშობლების ნათელ ხსოვნას

აპრილი

მოქმედი პირნი

ლეონი — ბატონიშვილი
დედოფალი — ლეონის დედა
მასხარა — ლეონის გამზრდელი და ფარეში
პირველვეფიერი
ქაბუკი მემარი
მკურნალი
უღვაშა ვაჟკაცი
სოფელი ქალი
მოხუცი კაცი
განდეგილი
უკვდავების მზეთუნახავი
სიკვდილი — მზეთუნახავის ტყუპის ცალი და
უმარქალი — უკვდავების მზეთუნახავის მსახური დედაბერი.
კინები, სტუმრები, კარისკაცი, მსახიობნი.

მოქმედება I

პროლოგი

(ავანსენაზე, ფარდის წინ, გამოდის მასხარა)

მასხარა (მაცურებელთა დარბაზს)

— სალამი თქვენდა, ძვირფასო თანამემამულენო!

— სანამდე სექტაკლს დაიწვებდეთ, ნება მიბოძეთ წაგითხოთ ამ პიესის მოხუცებულ
ავტორის მიერ საგანგებოდ ამ თხუთღობისათვის დაწერილი წინათქმა ლექსად. რომელშიც იგი
თავის ყრმობის ხანას იხსენებს და თან ამ ნაწარმოების მთავარ თემაზეც მიგვანიშნებს!

(კითხულობს)

— ეჰ, ვანელილო ბავშვობავ,
ოჭროს ხანავ სიცოცხლის,
ნეტავ დაბრუნდებოდე,
რომ ისევ გამახარო!

— შენ აღმანთე მღელვარე
სულის ატორტმანებით,
შენ მაჩუქე ზღაპრების
საოცნებო სამყარო! —

— აი, ქარი გრიალებს,
დაპქრის თოვლის ფანტელი
ზამთრის ღამე პირქვეში
სოფელს მძიმედ თავს აწევს,
— ჩვენს სახლში კი სითბოა,
და ბუხარი გიზგივებს, —
ცეცხლის ალი კედლებზე
შეეჩრდილებს აბარბაცებს...

— ვეწეარ ქართულ გრძელ ტახტზე
საბანში შებუღული,
გარიღდებით შეეცქერი
ბუხრის ალს და ნალევრდალს,
ველმენ, როგორ ქვითინებს
ქარი გადარეული
და ჩვენს ეზო-ღერფანს
ნამჭერს როგორ ახვეტავს...
— აი, ასეთ ღამებში,
მამლის ყვილობამდე,
ზღაბებსა და არაკებს
მიამბოდა დიდდა, —
ბუხარს შეუკეთებდა,
საბანში ჩაბებოდა,
ცეცხლს მიშტერდებოდა
და ასე დაიწყებდა: —
— იყო და არა იყო რა,
მეფე გაუტყინარი,
იყო ცქიტი ჭინჭრაქა
და ვერაგი ნაბია, —

იყო ნაცარქეჩია —
უქნარა და ბაქია,
იყო ქოსა ტყუილა,
იყო „ბელტეულაია“
— და მთელ ღამეს ბუხარში
ბუბუნებდნენ დევები,
ჰქოლდა რაში გრძნეული
ოქროს ძუა-ფაფარით, —
ვევლემში ბრღდენავდა,
ზღვას ებრძოდნენ გემები
და ქუხილით გრგვინავდა
ამირანის ზღაპარი...
— მაგრამ ამ ჩვენს ზღაპრებში
ერთს არ ჰყავდა ბადალი,
ალმასივით ბრწყინავდა
ქართულ ჩინტი-კომითა...
— უკვდავების ზღაპარი,
ჩემო მზეთუნახავო,
გამო, გამოიხედე
შენი ბროლის კოშკიდან!

(შედის ფარდის უკან და მცირე პაუზას შემდეგ ისევ გამოდის ავანსცენაზე ეშმაკურა ჩალიმეხითა და ჩახველებით).

მ ა ს ხ ა რ ა. ქზე, ქზე, ქზე! — თქვენ, როგორც ვატყობთ, მართლა მზეთუნახავის გამოჩენას ელოდებით, მაგრამ, ძვირფასო, ეს ისევ მე ვარ, ჩენი სამეფო კარის ტაქი-მასხარა, შუახნის კაცი, ზეიბარი, მაგრამ ამავე დროს მეფის ერთგული და მწიგნობარი, რისთვისაც ჩენი ხელმწიფის ვაჟის მართო გამართობი კი არ გახლავარ, არამედ მისი მზრუნველ-ფარეშიც!

და აი კიდევ: — ძალიანა გთხოვთ, ჩემგან დღეს მასხარობას ნუ გამოელით, ვინაიდან უნდა გიამბოთ ზღაპარი მეტად სევდიანი, რომელიც, აი, ასე იწყება:

— იყო და არა იყო რა, იყო ერთი უშვილობით შეწუხებული ჩენი ხელმწიფე, მაგრამ უფალმა შეისმინა მისი ვედრება და მის მუღულეს ვარსკვლავივით თვალციმციმა და ოქროსქორობა ვაჟი ეყოლა, რომელს სახელად უწოდეს ლეონ!

— სიხარულისგან ჩენი მეფე ცას დაეწია და გადაწყვიტა ისეთ ბედნიერ კაცად გაეწარდნა თავისი პირშეო, რომ მას სიბერემდე არ სცოდნოდა რა სიკვდილი, მაგრამ როგორც მოგეხსენებათ „კაცმა ჭირი მალა-მალაო, მაგრამ ჭირმა თავი არ დამალაო“, და როდესაც ტახტის მემკვიდრეს თვარამეტი წელი შეუსრულდა, მოხდა ის, რაც ადრე თუ გვიან აუცილებლად მოხდებოდა...

(შედის ფარდის უკან. ფარდა აიხლება)

სწრათი I

სვეტებიანი ტალანი მეფის სასახლეში. შემოდინა დედოფალი და მკურნალი. მეორე მხრადან შემოიპარება მასხარა, სვეტს ამოეფარება და უსმენს.

დე დო ფ ა ლ ი. (მწყურალად) სიმატლე გიოხრათ, თქვენგან ამას არ მოველოდი! აი, ასეთი გასაქირის ჟამს ასეთი მძიმე ავადმყოფის ზიკოვება არ გეკადრებათ!

მ კ უ რ ნ ა ლ ი. თქვენო დიდებულებავ, თქვენს შეწუხებას მოვერიდე და ჩემი წასვლას მიზეზი თქვენს პირველ ვეზირს მოვახსენე...

დე დო ფ ა ლ ი. მაინც, რა მიზეზია?

მ კ უ რ ნ ა ლ ი. ჩემი აქ ყოფნა, დედოფალო, უკვე სახვებით ზედმეტია.

დე დო ფ ა ლ ი. როგორ? ნუთუ იმედის ნატამალიც კი აღარ არის?

მ კ უ რ ნ ა ლ ი. ვერ დაგიმალავთ, თქვენო დიდებულებავ! მდგომარეობა უიმედოა! თქვენი მუღულის სულდგამის წუთები დათვლილია და, სამწუხაროდ, მე უძლური ვარ შემოვარდნა იგი სიცოცხლისაყენ...

დე დო ფ ა ლ ი. (იკრემლება) ოჰ, ვაი ჩემს თავს! — ეხლა მე რა ვქნა, როგორ მოვიკვე? **მ კ უ რ ნ ა ლ ი.** მერწმუნეთ, თქვენო დიდებულებავ, რომ მე გულწრფელად ვიზიარებ თქვენს მწუხარებას, მაგრამ მომაკვდავს გლოვა-ტირილით ვერ გადაარჩენთ... ამიტომ გირჩევთ — დღეიდანვე ცოცხლს მიხედეთ. სანუგეშებლად თქვენ შესანიშნავი მემკვიდრე გრჩებათ!

დე დო ფ ა ლ ი. დიახ, დიახ, ჩემი ლეონი!... მაგრამ საქმეც ის არის, რომ სწორედ ჩემს ვაჟზე ფიქრი ამ მწუხარებას მიათასკეცებს!

მკურნალი ი. რათა, ბატონო!

დედოფალი იმით, რომ ჩემმა მეუღლემ ცუდად გაზარდა!

მკურნალი. ჰმ! ვითომ? თქვენი მეუღლე ბრძენი კაცი და მმართველი იყო.

დედოფალი. ემ! შეცდომას ზოგი უტკუობით იქმს, ზოგი კი თავის ზედმეტად სიბრძნეობაზე.

მკურნალი. მანც, აღზრდის მხრივ რას უწუნებთ?

დედოფალი. აირმა, ჩემი შემკვიდრე ისეთ ბედნიერ კაცად უნდა აღვზარდო, რომ მისი მსგავსი მთელ დუნიაზე არავინ იყოს!

მკურნალი. თქვენი დიდებულებავ, ცული და მავნე მაგ სურვილში არაფერია! ყველა მშობელი მაგას ცდილობს.

დედოფალი. კი მაგრამ, განა ეს დასაშვებია, რომ შინ თუ გარეთ ბავშვის ირგვლივ სულ (კვივა-თამაში და ზეიმი იყოს)?

მკურნალი. ჰმ! რა მოგახსენოთ! შედის ხაზინას ასეთი რამ არ გაუჭირდება.

დედოფალი. ან განა ეს ბუნებრივია, რომ ბატონიშვილთან ყველა ვეზირს, ყველა კარისკაცს უნდა ემღერა და ემხიარულა? ანე ჰქონდა ნაბრძანები ჩემს ბრძენ მეუღლეს, და თუკი ვისმე შეამჩნევდა მოღუშვას ან მოწყენის იერს, მისი ბრძანებით ის მაშინათვე მიჰყავდა ქალაქის სადილეგოში და იქ იგი მას გაჭოხვით სჭიდა!

მკურნალი. ჰმ! თქვენი დიდებულებავ, ეგ კი, მართლაც, უცნაურია!

დედოფალი. სასტიკად გვეწონა ნაბრძანები, რომ ბატონიშვილთან არავის ჩვენგანს სიკვდილში სიტყვა არ დასცდილიდა...

მკურნალი. ოო, ეს მართლაც დიდი შეცდომაა!

დედოფალი. დიხ, და მეც სწორედ მაგას ვუბნებოდი, რომ ასეთ ნებისმიერ აღზრდით ტახტის შემკვიდრეს სული ისე გაუნაზღვბა, რომ სამეფო კაცად ველარ ივარგებს-მეთქი, მაგრამ სულ იმას მიპასუხებდა: — სიკვდილის შიში ჩვენს საყვარელ ვაჟს ბედნიერებას მოუწყამლავს და სულის მტანჯველ დარღს გაუჩენსო!

მკურნალი. კი, მაგრამ, ან ეხლა მამის სიკვდილი ხომ თვალს აუხელს?!

დედოფალი. რა თქმა უნდა! და მეც სწორედ ეგ მაშინებს... როგორ მიიღებს ამ მისთვის უცნობ საშინელ ამბავს... თუმცა, ზოდიში! თავი შეგაწყინეთ ამ ჩვენი დარღით.

მკურნალი. პირიქით თქვენი დიდებულებავ! მე გიხდით ზოდიშს, რომ ჩვენს ხელმწიფეს ვეღარას ვშველიო...

დედოფალი. ემ, რა გაეწყობა! ღმერთმა მშვიდობით მგზავრობა მოგცეთ!

(ხელს გაუწვდის)

მკურნალი. თქვენც მშვიდობით და მხნედ ბრძანდებოდეთ!

(ხელზე ემთხვევა და გადის)

დედოფალი. (მომიხიხდავს) ო, ჩემმა ბიჭუნამ აქ თვალცრემლიანს არ მომიხსროს... (საჩქაროდ გადის).

მასხარა. (სადარველიდან გამოდის, ცმუკავს, ხითხითებს) ქხე, ქხე, ქხე! მართალი უთქვამთ: „ყოველი ფარული ბოლის და ბოლოს აუცილებლად გამჟღავნდებაო“. უჩაღ, მასხარავ! „ვინც მოითმენს, ის მოიგებსო“. ჰოდა, მეც მოითმინებთ ვიგულმოდგინე და ამა, ეს საიდუმლოც ამოხსენი თორემ ჭვარს ვეცვი კაცი! ეს ერთი კვირა, რაც ჩვენს სახალეში რაღაც ჩურჩული და ჩოჩოლი ატყდა. მეფეც აღარსად გამოჩენილა... ვიტანჯებოდი, მსურდა გამეგო რა მოხდა-მეთქი, მაგრამ ვეზირები და კარისკაცი, პასუხის ნაცვლად, ან მტრულად მიბღვრდნენ, ანდა საეკვოდ იღიმებოდნენ... დედოფალმა კი მკაცრად მიბრძანა, რომ კვლავ ბატონიშვილს არ მოვშორებოდი და უკველნარად გამერთო იგო... მაგრამ ეხლა ყველაფერი ნათელი გახდა. — თურმე ეს მალვა და ჩქმალვა იმისთვის არის, რომ სიხარულში გავრდილ მეფის ძემ არამც და არამც არ შეიცნოს — რაა სიკვდილი და ამით სიცოცხლით ტკბობა არ მოეშხამოს! ჰმ! ტუტუტუცი! განა შუბი ხალათში დაიმაღლება?! მამის სიკვდილი ხომ, მართლაც, თვალს აუხელს! — საწყალი ბიჭი! ცამოწმენდილზე ასეთი ელდა შეიძლება უკურნებელი ჭრილობად ექცეს მის ბედნიერებით გაღადებულ გულს! აი ამიტომ, ვით მისი მზრუნველი მეგობარი, მე ვაღდებუდი ვარ შევამზადო ჩემი საყვარელი ბატონიშვილი ამ სამწყურს ამბავისათვის! (წასვლის აპირებს, მაგრამ კულისებიდან მოისმის ლეონის ხალისიანი ლიღინი). — ოჰო, ვისაც ელოდდი, სენაო, თვითონ გეახლა შინაო.

ლეონი. (შემოდის ლიღინით) —

მთვარეო, მთვარის ნალევო,
ცის კოშკში შედი მალეო,
იმ კოშკში ორი ქალია,
ერთი მზე, ერთი მთვარეო,
ერთი შენ წამოიყვანე,
ერთიც მე წამომგვარეო! —

მასხარა. ოჰო, უკვე მომწიფდა ბიჭი!

ლეონი. (მასხარას დაინახავს) შენ ეი, მასხარავ, ისე უცბად ხად გამეპარე, მა? ან აქ რას უღებარ? წამო, წამოდი!

მასხარა. სად?

ლეონი. ბაღში!

მასხარა. რისთვის?

ლეონი. როგორ თუ რისთვის? მეთამაშე. თუ გინდა შუბის ტყორცნაში გამეჩირებ...

მასხარა. (ამოქნარებს) არა, ჭირიმე!

ლეონი. მაშინ აუჭში ვიკურავოთ! ანდა გავიქეთო... ვნახოთ ვინ უფრო სწრაფად ავარდება იმ ჩვენი მაღალი შუბის კენწერზე?

მასხარა. ეე, ბატონიშვილო, რას ჩამაცივდი! დღეს ჭომარდობის გუნებაზე სულაც არა ვარ!

ლეონი. რაო? უარის თქმას როგორ მიბედავ? მმ! უცნაურია! ეს ერთი კვირაა, რაც მამაჩემი სტუმრად წავიდა და უკვე ყველა უარს მიბედავს!

მასხარა. ჭირიმე, ლეონ! მამაშენი არსად წასულა...

ლეონი. რაო? როგორ თუ არ წასულა? მამ დედაჩემი ტყუილს მეტყოდა? დედას ვცოხებ და...

მასხარა. მერე? რა გითხრა?

ლეონი. მითხრა, რომ მამა სხვა ქვეყნის მეფეს თავისთან სტუმრად მიუწვევია!

მასხარა. დედა სიმართლეს არ გეუბნება...

ლეონი. რა სიმართლეს?

მასხარა. იმ სიმართლეს, რომ მამაშენი არსად წასულა!

ლეონი. სტყუი! აბა მამ სად არი? ეს ერთი კვირაა მე მას ვერ ვხედავ!

მასხარა. ჭირიმე, ლეონ! მამაშენი თავის საწოლ დარბაზში წვეს და... (საიდუმლოდ)

მიღის იქ, საიდანაც ჭერ არავინ დაბრუნებულა!

ლეონი. ეე, შენ რას თავხედობ! ეგ სადაური ოხუნჯობაა?

მასხარა. ბატონიშვილო, ეხლა რა დროს ოხუნჯობაა! (ურთილავდ მიმოიხედავს) მე შენ ერთ დიდ საიდუმლოს გავიმხეღ, მხოლოდ...

ლეონი. მხოლოდ რა?

მასხარა. ერთი პირობით: დედასთან არამც არ წამოგვცდეს, რომ ეს მე გითხარი, თორემ...

ლეონი. ჰო, კარგი! კარგი, არ გავცემ, არა, მითხარი ჩქარა!

მასხარა. (მწუხარედ) ჭირიმე, ლეონ! მამა გიკვდება...

ლეონი. რაო? მამა მიკვდება? მმ! ეს რას ნიშნავს?

მასხარა. იმას, რომ მამაშენი უსულო გვამად გააიქცევა და მას მიწაში ჩასდებენ გლოვით!

ლეონი. სტყუი, ვერაო! სად გავიწლია, რომ ადამიანი, და ისიც მეფე, მიწაში ჩაღონ?

მასხარა. უსულო გვამი, ჩემო ლეონ, აღარც მეფეა და უკვე აღარც ადამიანი!

ლეონი. აბა, მამ რაა?

მასხარა. არარაობა! ლეონი და მძორი!

ლეონი. სტყუი-მეთქი! მე ეგ არ მესმის...

მასხარა. ჭირიმე, ლეონ, მე იმას გიხსნი, რაც მამამ შენგან მალა და ჩქამალა ეხლა შენ, ლეონ, მოწიფული ჭაბუკი ხარ და უნდა იცოდე, რომ ყოველ ცოცხალს არსს — ცხოველს თუ ფრინველს, თევზს, ქვეწარმავალს, ბოლოს და ბოლოს სიკვდილი ელის! ხე რომ ხე არის, ისიც ბერდება, ხმება და კვდება! — და მეც, შენც, ჩემო ძვირფასო, ამ ქვეყნის მხოლოდ სტუმრები ვართ და ან ომში სადმე შტრის მახვილი მოკვდილებს ბოლოს, ანდა რაიმე სნეულება დაგვხრავს და მოგვკლავს...

ლეონი. (შემკრთალი) ვაიმე! მართლა, მასხარავ?

მასხარა. შენს თავსა ვფიცავ!

ლეონი. როგორ? ნუთუ მეც?

მასხარა. დიახ, დიახ, შენც, მეც და ყოველ სულდგამულს, საუბედუროდ, ეს გარდუვალი ზვიდარი მოგველის! აი, რას ამბობს ამის შესახებ ხალხური სობრძნეც:

— ვერაგი არი ბუნება —

თითქოს გვიმზადებს ლხინებსა,

გეშობს, გვასაზრდოვებს ძუძუთი,

ვით კარგი დედა შვილებსა.

ლეონი. ეს რა მიიხარო, მასხარავ! ნეტავ შენ ეს არ აგეხსნა... თითქოს მიწაზე დავეცი... გულში რაღაცა ჩამემხსვრა! ოჰ, არა ჰქერა, არ მქერა, ეგ სულ სიცრუე იქნება... თუმცა შენ წილან მითხარი, რომ მე დღეს მამა მიკვდება...

(დაფეთქებული გარბის).

მასხარა. ემ, არა გქერა, მაგრამ, ჩემო ბიჭიკო, საკუთარ თვალით რომ იხილავ უსულო ცხედარს, კი დაიჭრებ, და ამიერიდან სიკვდილის შიში მორიელივით შენც ჩაიძვრება გულის უბეშე!

(სინათლე ქრება)

ვანთლება საწოლი დაბაზი. მომაცვად მეფეს თავს აღგანან დედოფალი, ვეზირები და ერქიანული კარისკაცი.

მასხარა. (გამოდის ავანსცენაზე)

— საღამო იყო და მეფე იტანებოდა, წველობდა, ლეონისათვის არავის უკვე აღარა სცალოდა. მეფე კვდებოდა, უგრძობლად ხელებს იწვლიდა შფოთითა, იმქვეყნიური არღილნი უკვე უხმობდნენ შორიდან. — გული საბუღარს ასკდება, იბრძვის და მშველელს უძახის, ვით ბნელ საკანში შემული

სიკვდილისილი ტუსალი... სტიროდა მეფის მეუღლე, მღელარე ცრემლის მთოველი, სტიროდნენ ნაზირ-ვეზირნიც, მწუხარედ იყო ყოველი, როცა დაბაზში შევარდა ლეონი დანაფეთები, მამის საწოლთან მიიჭრა, გადმოსკდა ცრემლის შხეფები. შეპყვირა — „მამავ, ძვირფასო!“ და მოეკვეთა ფეხები...

სურათი 2

ლეონის დაბაზი სასახლეში. მობალდ-ხინებულ საწოლზე ლეონია დამხობილი და გულ-ამოსკენით ქვითინებს.

ფეხაკრფით შემოდინა დედოფალი და მასხარა.

დე დო ფ ა ლ ი. (ხმადაბლა) მაშ სულ მასთან ხარ? არხად გასულხარ?

მ ა ს ხ ა რ ა. არა, თქვენო დიდებულეებავ! თანახმად თქვენი ბრძანებისა, ამ ხუთ დღეღამეს, ვიდრე მეუღლის დაკრძალვის საქმეს მოაგვარებდით, აქედან ფეხი არ მომიცვლია, სულ მასთან ვარ და გული მიკვდება მის ტანჯვის მოწმეს! რა არ ფუჰამე, რა არ ვიმახსნე, რა არ ვუმღერე, რომ გამერთო და როგორმე დამეძინებინა, მაგრამ...

დე დო ფ ა ლ ი. მაგრამ რა?

მ ა ს ხ ა რ ა. ვერაფერს გავხდი! შთელ ამ ხუთ ღამეს საბრალოს თვალი არ მოუხუქავს. ხან გარინდებით გასცქერის სივრცეს, ხან უცებ რაღაც მოელანდება და აბორგებული დარბის და შფოთავს, როგორც შეწლილი... წედან კი ისეთი ძალით ამღელვარდა და დაიგმინა, რომ გულგახეთქილი საჩქაროდ თქვენთან გამოვიქეცი...

დე დო ფ ა ლ ი. (საწოლთან მიდის, ლეონის გვერდით ჩამოკდება) შვილო...

ლე ო ნ ი. (წამოვარდება, მოეხვევა) დედა! დედილო! ო, რომ იყოდე, რა ცუდადა ვარ...

დე დო ფ ა ლ ი. რათა, შვილო, რადა ხარ ცუდად?

ლე ო ნ ი. იმიტომ, დედა, რომ უოველ ღამეს მამასა ვხედავ ისევა...

ვითომ მწუხარე სახზე მატლი ფუსფუსით ესევა... თვითვე იოება კარები, თვითვე იხსნება ურდული. შემოდის მამა მღუმარედ — შებურვილ-შემოსუდრული... მინდა მივიდე, მაგრამ მხდალს ზიშისგან მითრთის მუხლები — მამას კი ისე ჰგონია, რომ მე უკმახად ვუხედედი... მღუმარედ მიდის უკანვე, ჩემად გაივლის კართათა... გამოვერკვევი, ბალი ღრენს ალღავებული ქართათა, —

— მესმის ქვითინი შორიდან, სამგლოვიარო გალობა... მამა, მიწაში ჩაფლული ნუთუ ვერ მოვა კვლავ ჩვენთან? ნუთუ კვლავ ვეღარ ამოვა? ჰა, დედა?

დე დო ფ ა ლ ი: ვერა ძვირფასო, უკანვე ვერ დაბრუნდება წასული... ნულარ ინადელი, ჭირიმიე, უფსკრულმა ჩანთქა წარსული... გეყო ამდენი წუხილი, კმარა, რაც ცრემლი დაღვარე, გლოვა და მიმიე ფიქრები ეხლა მე გადმომაბარე! — უენ კი...

ლე ო ნ ი. რა მე?

დე დო ფ ა ლ ი. შენ უნდა გამეფდე.

წეიქმნე მძლავრი, ცნობილი, თავზე დაიდგა გვირგვინი, მხრებზე მოისხა პორფირი! — შენია ეხლა სამეფო, —

ზღვების სივრცე და ხმელეთი, მოვლენ მეფეთა ელჩები, რომ დაგიოცნონ ხელუბი!

ღეოგრაფიკი?

ღეოგრაფიკი. მერე და, იქნები შეფე სვიანი!...

ღეოგრაფიკი. არ დავბერდები არასდროს?

ან არ მოკვდები ოდესმე?

ღეოგრაფიკი. აბა რას მეთხავე, სულელო, —

განფანტე შავი ფიქრები!...

ღეოგრაფიკი. არა, დედილო, მითხარი —

ცოცხალი მუდამ ვიქნები?

ღეოგრაფიკი. შვილო, დაფიქრდი!

გრცხველოდეს!

მეფე ხარ, ქვეყნის სათავე!

შენი სამეფოს სვე-ბედის

ხელთ უნდა იყრა სადავე!

ღეოგრაფიკი. რას ამბობ, დედა, — რას ამბობ!

ბედკრულს დამეცა თავხარი,
დამენგრა ოცნების კოშკი
და სიხარულის ტაძარი, —
სულში დამენთო სიკვდილის

შიშის ოქრობი ხანძარი, —
თვალწინ ჩამისკდა არყფონის
ბნელი უფსკრული სახარი...

ღეოგრაფიკი. შვილო... (ეხვევა, ჰკოცნის) ო, შვილო...

ღეოგრაფიკი. დედილო, იცი —

მე ვალმერთებდი ჩემს სხეულს,
თავი მომქონდა კუნთებით,
მომწონდა ჩემი მხარბუკი
ძარღვებდაძაგრულ ბურთებით,
მეგონა ვიყავ უტეხი
მარად ცოცხალი ბუნებით,
მაგრამ... ეხლა კი ყოველ ღამ

ვზივარ და ვითვლი წამებსა,
უცნაურ ფიქრთა კრებულს
მეხვევა განაწამებსა, —
წკერდზე ხელს ვისვამ გიყვიით.
ცრემლით დაეცქერი მკლავებსა,
თან ჩემს თავს ვედუღუნები, —
ბნელში ვაცეცებ თვალებსა...

ღეოგრაფიკი. დამშვიდდი, შვილო. დამშვიდდი! განა ისეთი რა დავემართა?

ღეოგრაფიკი. ის დამემართა, დედილო, რომ

მზარავს ჩემივე სხეული
რაც ეს სიკვდილი ვიცანი...
ძრწოლას მგერის ყოველი ნაკვითი,
თვით ჩემი გულის ფიცარი...
(მკერდზე ხელს დაიდებს)

თურმე აქა მყავს სიკვდილი,
ჩასაფრებელი შიგ არი,
თვით მევე დამაქვს უგრძობლად
შხაშში ნაწრთობი ისარი...

მასხარა. (მაღულად ცრემლს მოიწმენდს) უბ, ეს რა ვქენი, ნეტავი ენა გამხმობოდა
და ამ ბიჯის ცოდვაში არ ჩავმდგარიყავი...

ღეოგრაფიკი. (სარკესთან მიდის, თავის თავს სინჯავს)

— ეეპ, ჩემო წყვეულო სხეულო,
ნეტავ ის მაინც ვიყოდე
გიმტრობს ნაწილი რომელი?
სად ჩაიბუდებს უფმური
უჩინრად სისხლში მძრომელი,

სად გაიკეთებს ბნელ ბუნავს
სიცოცხლის ძალთა მწოველი,
რა სენი მოგვიკიდება
სიკვდილით დამამხობელი?!

ღეოგრაფიკი. (აგრემლებული). შვილო, დამშვიდდი, გემუდარები!

ღეოგრაფიკი. ვერა, დედილო, ვერ დავმშვიდდები, რადგან ეს ფიქრი მაწვალებს მწარედ.

ღეოგრაფიკი. რა ფიქრი, შვილო?

ღეოგრაფიკი. ის ფიქრი, დედა, რომ

ნუთუ არ არის საშველი,
იმედი ნაფერკრათაღვეი,
ნუთუ ეს ოქროს ქოჩორი,
ჩემი ცისფერი თვალები,
შუბლი და მკერდი მაღალი,
ამაყ ბავთთა ლალები

უნდა მიწაში ჩამარხონ,
ზედ გადიყვანონ თალები?
რად მინდა ასეთს მეფობა,
მომაკვდავს, მიწის მტვრად საქვებს,
რად მინდა ტახტი, თუკი მეც
ბნელი სიკვდილი წამაქცევს...

დე დო ფ ა ლ ი. რას ამბობ, შვილო? შენ გელის ხელმწიფობა და დადება!
ლ ე ო ნ ი. დედა, არ მზიხდავს დედაბა,

არც ხელმწიფობა სეიანი, —
არ მზიხდავს მეფის გვირგვინი,
თვალმარგალიტით მზინაეი, —
თვით სიცოცხლეც კი არ მზიხდავს
მოკვდავი — სიკვდილიანი...

— მე უკვდავება მწყურია,
მისთვის მივიღებ ზიანსა, —
ოღონდ ესუნთქავდე მარადის,
ნათელს ვხედავდე მზიანსა!

(გარკიდან მოისმის ავანგაზებული ქრიაშული)
დე დო ფ ა ლ ი. მოიცა, შვილო! ეს რა ხმაურია? (უანჯარაში გაიყურება, შემფოთდება)
ოპ, ეს რას ნიშნავს? ეს უამრავი აფორიაქებული ხალხი სასახლისაკენ მიეშურება?

(შემოდიან მსცოვანი პირველვეზირი და ახალგაზრდა მეომარი)
ვ ე ზ ი რ ი. დიდი ზოდში, თქვენო დიდებულებავ, რომ ასე დაუყოხავად შემოვიჭერთ,
მაგრამ დრო მეტად საშურია და...

დე დო ფ ა ლ ი. რაო? რა მოხდა?
ვ ე ზ ი რ ი. აი, ეს ქაბუჯი მოგახსენებთ!
დე დო ფ ა ლ ი. შენ ვინ ხარ?

ქ ა ბ უ ჯ ი. თქვენი სამეფო ლაშქრის მეომარი და აგერ იმ ხალხის დესპანი, ჩვენო სათა-
ყვანებელო დედოფალო!

(შუხლს მოიდრეკს, კაბის კალთაზე ემხვევა).
დე დო ფ ა ლ ი. (წამოაყენებს) რაო, რა მოხდა?

ქ ა ბ უ ჯ ი. დიდი უბედურება! დღეს, გარიჟრაჟზე, ჩვენი ქვეყნის მოსისხლე მტერი მეცე
სარგონი მოულოდნელად თავს დაგვიხსა ურიცხვი ლაშქრით...

დე დო ფ ა ლ ი. მამ! საწოზღარი! შეიტყობდა, რომ ჩემი მეუღლე გარდაიცვალა და...
ქ ა ბ უ ჯ ი. დიახ, თქვენო დიდებულებავ! სანამ ჩვენი გმირი ხელმწიფე ცოცხალი იყო,
ვერას ბედავდა... ეხლა კი, როგორც ჩანს, დრო იხელთა და ვერაგულად შემოგვიტია!

დე დო ფ ა ლ ი. კი, მაგრამ ნუთუ ჩვენი გმირი სარდალი...

ქ ა ბ უ ჯ ი. ეპ, თქვენო დიდებულებავ, ჩვენმა გმირმა სარდალმა პირველსავე შეტაკებაში
მართლაც გმირულად შეაღლა თავი გაათრებულ მტერს და მასთან ერთად სხვა მეომრებმა
ვაჟაკურად გაწირეს თავი, მაგრამ მტრის სიმრავლემ და მუხანათობამ გაგეტხა ბოლოს და
გამძინვარებულ მტრის ურდოები ჩვენს დაბა-სოფლებს შემოესივნენ! თავხედი მტერი არა-
ვის ინდობს... უყვლად ცრემლის და სისხლის ტბორია... აწიოკებული ხალხი თქვენცენ გა-
მორბის... ბოროტ მტრისადმი სიძულვილით აღგზნებული ქალი თუ კაცი, ერი თუ ბერი მზა-
დაა მამულს თავი შესწიროს, რომ მწაკვარ მტერზე შუერი იძიოს, მაგრამ...

დე დო ფ ა ლ ი. მაგრამ რა?

ქ ა ბ უ ჯ ი. იარაღი იარაღი არა აქვს ამ ამხედრებულ ხალხს!

დე დო ფ ა ლ ი. იარაღს მოკვდით! კიდევ რას ითხოვთ?

ქ ა ბ უ ჯ ი. მეფის ძეს ლეონს მივყვ და სარდალად, რომ ამ საღმრთო ომში ხალხს წინ
წარგვიძღვებს!

დე დო ფ ა ლ ი. (ნასიანოვნები) მა, გესმის, შვილო? მე უკვე ვამაუბნებ შენით! თვათ
ერი კიხმობს ვით თავის პატრონს! (ქაბუჯს) კი, რა თქმა უნდა! ჩემი ვაჟი სიცოცხლებსაც არ
დაიშურებს თავისი ერის და სამშობლოს გადასარჩენად!

ლ ე ო ნ ი. (შემკრთალი) რას ამბობ, დედა? სად მგზავნი? ომში?

დე დო ფ ა ლ ი. დიახ, ომში! მამაშენმა მიტომ გასწავლა შუბის ტურცინა და ფარიაობა,
რომ სწორედ ომში გამოიყენო!

ლ ე ო ნ ი. კი, მაგრამ, დედა... მე არ მინდა ომი... მე ომში არ წავალ...

ვ ე ზ ი რ ი. ბატონიშვილო, არც ჩვენ გვსურს ომი, სისხლის ღვრა, ნგრევა, მაგრამ როდე-
საც თავხედი მტერი ჩვენს დამოინებას და მოსპობას ლამობს, მის წინააღმდეგ ომში არწავსლა
უკვე სილაჩრე და ღალატია!

ლ ე ო ნ ი. ოო, ჩვენო კეთილო პირველვეზირო, შენც ასე მიმეტებ? მე რომ იქ მომ-
ლან?

ვ ე ზ ი რ ი. მეერ რა? განა არ იცი, რომ თავისი ერის მეობა, ღირსება და მხნეობა, უო-
მრად და უმსხვერპლოდ არვის შეურჩენია!

ლ ე ო ნ ი. (ნერვიულად) ო, არა, არა! მე ჩემს სიცოცხლეს ვერვის შევწირავ!

დე დო ფ ა ლ ი. შვილო, უმჯობესია მტერს შეაკვდე სასტიკ ბრძოლაში, ვიდრე ცოცხალი
დარჩე და საუძლველ მტრის მონად გმინავდე!

ლ ე ო ნ ი. დედა! დედა! მე ხომ გითხარი, რომ მეშინია სიკვდილისა, რომ უკვდავება
მწყურია-მეთქი!

დე დო ფ ა ლ ი. (მკაცრად) შვილო, რა დროს უკვდავება!

ვ ე ზ ი რ ი. პირიქით, თქვენო დიდებულებავ! (ლეონს) ბატონიშვილო, თუ უკვდავება
გწყურია ასე, მაშინ იცოდე, რომ სწორედ დრო დედა უკვდავების მოპოვებისა, ვინაიდან —

მხოლოდ ის, ვინც მამული
იხსნა განსაცდელისგან, —
მხოლოდ ის, ვინც გასწირა
თავი სამშობლოსათვის, —

აი, ის დაიმკვიდრებს
მარად ხსოვნას ხალხისას, —
მხოლოდ მას ელირსება
უქცდავება მარადის!

მ ა ს ხ რ ა. (ჩაიქირქილებს) ქვე, ქვე, ქვე!

დედამიწა გრილიაო...
მკედრის ხსენება ჩრდილიაო,
დღეს არის და — ხვალ კი «ფაფუ»
გამქრალ-აორთქლილიაო...

ლ ე ო ნ ი. დიახ, დიახ, ჩვენი მასხარა სიმართლეს ამბობს! თუ ომში მომკვლეს, მერე ვიღას მოვავონდებო... ან ხალხის ხსოვნა მკვდარს რაღას მარგებს?

დ ე დ ო ფ ა ლ ი. შვილო, გონს მოდი! შვილო, ნუ მარცხვენ! მამაშენის ვაჟს ასეთი ქცევა არ ეკადრება!

ქ ა ბ უ კ ი. ტახტის მემკვიდრეც, ომში სიკვდილის ნუ გეშინია! შენ ვაჟაკი ხარ და ვაჟაკცა საშობლოს ხსენისთვის ომი ქორწილი ჰგონია...

ლ ე ო ნ ი. (ისტერიულად) აა! რას ჩამაცივდით! თქვენ უველას ჩემი სიკვდილი გინდათ? გასწიო, მომშორდით! არ წავალ ომში! არ წავალ-მეთქი!.. იქ სიკვდილია! (უცებ, თოჯინად-ცემულივით შემოსასვლელ კარს მიაჭერდება) ტს... ჩუმადი! ხედავთ? ხედავთ, როგორ ქურ-დულად შემოიპარა... აა, მეშინია! (დუღას ამოეფარება).

დ ე დ ო ფ ა ლ ი. შვილო, რა მოგდის, რა მოგჩვენა?

ლ ე ო ნ ი. (ჩურჩულით) სიკვდილი, დედა! აგერ, შეხედე, როგორ მიცქერის, უპ, რა სა-წიწღარი და საწარელია... (აცხატებული საწოლზე დაეშობა).

დ ე დ ო ფ ა ლ ი. ვაი ჩემს თავს! მგონი, შეირუა... (ხალხის გუგუნის ძლიერდება) შვი-ლიო...

ქ ა ბ უ კ ი. თქვენო დიდებულეებავ, დრო აღარ ითმენს... აგერ, ხომ გესმით...

დ ე დ ო ფ ა ლ ი. მართლაც! მაგრამ რომ აღარ ვიცი, როგორ მოვიქცე... ჩვენი კეთილი პირველვეწირო, როგორ მოვიქცე, შენ რას გვირჩევი?

ვ ე ზ ი რ ი. თქვენო დიდებულეებავ! სამწუხაროა, რომ ტახტის მემკვიდრე ასე იქცევა, მაგრამ რას ვიხანძრავ! სად ვაჟაკა დიაცობდეს, იქ დიაცმა უნდა ივაჟაკაცოს!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი. ეს რა ნიშნავს?

ვ ე ზ ი რ ი. იმას, თქვენო დიდებულეებავ, რომ რახან თქვენი ღვიონი ასე დიაცობს, მაშინ თქვენ, დიაცვა-გვირგვინსანმა უნდა ეს ვაჟაკური საქმე იტვირთოთ და ამ ჩვენს ახალ სა-ხალხო ლაშქარს წინ წარუძღვეთ სარდლად და დროშად!

ქ ა ბ უ კ ი. (აღტაცებული) თქვენო დიდებულეებავ! პირველვეწირო მართალსა ბრძანებს! ოი, რომ იცოდეთ, ჩვენს ხალხს როგორ გაუხარდება! სიკვდილისა კი ნუ გეშინიათ, ბრძო-ლის დროს ისე გაგიფრთხილდებით, რომ...

დ ე დ ო ფ ა ლ ი. დიახ, დიახ, სხვა გზა არ არის! მამ ვიმოქმედოთ! (ვეზირს) ეხლავე უბრძა-ნე აბჯართუხუცესს, რომ ხალხს იარაღი დაურიგოს დაუყოვნებლივ!

ვ ე ზ ი რ ი. მესმის, თქვენო დიდებულეებავ, და თქვენი ნებათვით ლაშქარს საგწლითაც მოვამარაგებთ!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი. დიახ! დასტური მითქვამს. (კაბუტს) შენ კი წადი და ხალხს აუწყე ყო-ველივე ეს! ისიც უთხარი, რომ მეც ეხლავე ჩემი მეთულის აბჯარს ავისხამ და საბრძოლ-ველად წინ წარვუძღვები!

ქ ა ბ უ კ ი. (გახარებული) მესმის, ჩვენი სათავანებელო სამშობლოს დედაც და ერს და დროშაც! (მუხლს მოიდრეკს, კაბის კალთაზე ემთხვევა და პირველვეწიროსთან ერთად გადის).

დ ე დ ო ფ ა ლ ი. (ლენს, მრისხანედ) ფუი, შე ლაჩარო! ო, ღმერთო ჩემო, რას ვიფიქრებ-დი, რომ ჩემი შვილი, თავისი გმირი მამის მემკვიდრე, ჩვენი ერის ამ ძნელებდობის უამს ასეთ სიმხდალეს გამოიჩენდა!

ლ ე ო ნ ი. დედა, კირიმე! ნუ ამბობ ასე! მე მხოლოდ სიკვდილი მძაჟს და მაშინებს! (სურს მოეხვიოს) დედა! დდილი! ნუ, შენც ნუ წახვალ! იქ სიკვდილია!

დ ე დ ო ფ ა ლ ი. (მოიშორებს) მოიცა! შენთან აქ ლაუბობის დრო აღარა მაქვს! წახვლიო კი, შენს მაგიერ მე წავალ ომში, და თუ ღმერთმა ინება და ცოცხალი დავბრუნდი უკან, აი, აი, მაშინ გასწავლი ჭკუას. მაშინ გასწავლი, როგორ უნდა ემსახურო შენს ხალხს და მა-მულს!

ლ ე ო ნ ი. დედა...

დ ე დ ო ფ ა ლ ი. მოიცა-მეთქი! უფრო დამოგდე! ჩემს დაბრუნებამდე სასახლიდან ფეხი არ გასდგა, გესმის თუ არა? შენ ეი, მასხარავ, ხომ გაიგონე, რაც უფთხარი?

მ ა ს ხ რ ა. დიახ, ბატონო!

დედოფალი. ჰოდ, შენც ამ საცოდეს არ მოშორდე, რომ თავის სულელ თავს არაფერი აუტყუხოს, თორემ, იცოდე, სასტიკად დაგსჯი!

(გადის).

მასხარა. (მაყურებულთა დარბაზს) ჰმ! გესმით, რა მიიხრა? სასტიკად დაგსჯი, ბატონო, რა დავაზე? ეს ხომ სწორედ ისე გამოვა: „თხამ ვენახი შეტამა და უღანაშაულო ცხვარს ყელი გამოსჭრესო!“ დასასჯელი ვინც ბრძანდებოდა, ეს თვითონ დედოფალს ჩემზე უკეთ მოეხსენება, რადგან სწორედ მისმა მეუღლემ განუშადა თავის მემკვიდრეს სიკვდილის შიშის ეს უცარი ელდა და ძრწოლა, რის მიზეზითაც საკვირველი სულაც არ არის, რომ გაოგნებული საწყალი ბიჭი რაიმე ხიფათს გადაეყაროს, მით უმეტეს, რომ იმავე დამეს როგორც შემოილი გავარდა გარეთ და უგზო-უჯვოდ მოედო კლდე-ღრეს!

— ეს კი, ძვირფანსო, აი, ასე მოხდა!

(ავანსცენაზე გამოდის და რასაც ამბობს, იმის განსახიერება ხდება სცენაზე).

პანტომიმა

(იგივე დარბაზი)

მასხარა.

აბა, ბუქმა და ნალარამ,
ომახიანმა ლაშქრელმა,
მთელ ჩვენს სამეფოს აღწეა,
რომ საომრად წა-ტოლ ლაშქარს
თვით დედოფალი წარუძღვა.
— ლოწონ კი, იმის შემდეგ, რაც
დედა სასტიკად გაუწყრა,
თითქოს მცირე ხნით ჩასთვლიმა,
სიკვდილის შიშიც ჩაუცხრა,
მაგრამ როგორც კი შებინდა,
წამოხტა, ევლარ ისვენებს,
შიშმა იფიქრა საოცრად,
ხან ზის, ხან დარბის, ხან წევბა,
ბორბავს, სულს უფორიაქებს
ჩრდილების აბარბაცება...
— ხა, ეჩვენება, რომ თითქოს
ელიცა კარებს აწევბა,
პგონია, ქარი ავარდა,
კართან ღმუის და ბრაზდება.
ლუონი დასაკეტავად
კარბთან ფრთხილად მივიდა,
მაგრამ რას ჰხედავს, ჭინკები
უკვე შემოძვრენ ბინდიდან...
რა საზარლები არიან
ბანჯგვლიან გუნდებივითა, —
მაკლაუჩებდალ დახტიან
ურცხვად დაკრეპილ პირითა, —
რქები აქვთ თითქოს მავთულის
ჩლიქები ციკინივითა,
თვალები კატას მიუგავთ,
უელავთ მწვანე სხივითა, —
ბაკუნით ბუქნას უვლიან
ხელჩაიდებულ მწყრივითა, —
მეფის ძეს ეტანებიან,
უკაუენებენ კბილთა...
— „რა გინდათ ჩემგან, წყევლნო!
მომშორდით!“ — ჰყვირის ჭაბუკი...
ჭინკებმა გაღიხარხარეს
და უფრო სწრაფად ჩაბუქნეს!
— „გამშორდით!“ ჰყვირის ლუონი,

კარბთან ამოტუხული
პასუხად ესმის ხარხარი.
ქარის გაბმული ზუზუნო...
— „მე, აი, ამ მკლავს შევსანსლავ“
წრიბინებს ჭინკა თავხედლად,
კბილებს უკრეპავს მეფის ძეს,
ხითითით მხარზე ახტება.
— „მე მცირე მკლავს შევთქველავ!“
იქვე წრიბინებს მეორე.
— „მე თავს გამოცხრავ“
— „მე გულ-მკერდს!“
— „მე კი მხარ-ბეკის ხვეულებს!“
— „მე ფეხს დავითრევე!“
— „მე — სტომაკს!“
— „მე ფილტვებს ვადახველავ!“ —
წრიბინებს პრანკვა-გრეხითა
ქვითა საზარი კრებულ...
— „გამშორდით!“ ჰყვირის ჭაბუკი
შიშისგან გადარეული...
შმაგად აენთო თვალები,
მივარდა ვალომებული,
დარბაზს მოჰვლიჯა კარები —

თმაბტრძენული გავარდა
წივლით გაჰყვენ ქაჭები...
— შევინდი, მიგხელი უმაღლე,
რომ ამ ლანდების მნახველი
ის სადმე კისერს წაიტებს
— თუ სასახლეში დავრჩები,
თუ არ გავეყვები ფარეშად
მისზე ფიქრ-ზრუნვას ნაჩვევი,
და თუ ჩემს შეიღებრ ნაზარდსა,
ამით შეხვდება სასჯელი.
ხომ ვერ ავიტან მე ამას,
უწყალოდ დავიტანკები...
— ეს რომ ვიფიქრე — გავვარდი,
ვთქვი — მარად მასთან დავრჩები,
ვეურთულე და ვუმშობლებ,
მითლად მისთვის დავიხარჩები!
(გარბის)

ს უ რ ა თ ი I

წყარო მთის ძირას. იქვე მოლი და ბებერი მუხა. მოშორებით მოჩანს სოფელი. შემოდის ლეონი, წყაროს დაეწაფება; მუხის ძირას ჩამოყვება.

ლ ე ო ნ ი. უჰ, დილიდანვე როგორ ჩამოცხა! თანაც მთელი ღამის ნარბენ-ნახეტიანლევით ისე ვარ დაღლილ-დაქანცული, რამ თუ ცოტახნით მაინც არ დავისვენენ... (აბთქნარებს, მუხას მიყურდნობა, თვალბნის მილულავს).

მეორე ღზირიდან თითქმის შემობრბის ჩონხადაკალთავებული, წელზე ხმალ-ხანჯალ შემორტყმული უღვევა ვაჟაკი, რომელიც წყაროს დაეწაფება და გასვლას აპირებს, მაგრამ ლეონი თვალს გამოახვლს).

ლ ე ო ნ ი. შენ ეი! მოიცა!

ვ ა ე კ ა ც ი. ჰა? (ხანჯალზე იტაცებს ხელს)

ლ ე ო ნ ი. დიდი ბოდიში, რომ შეგაჩერე, მაგრამ იქნებ იცოდე უკვდავეთისკენ სავალი გზა და, ძალიან გოხოვ, მეც მიმასწავლე...

ვ ა ე კ ა ც ი. (აენთო) რაო? დამიცი?

ლ ე ო ნ ი. ჰმ! არც მიფიქრია!

ვ ა ე კ ა ც ი. შე ოჯახქორო, აბა, მამ ეგ რა საკითხავია, როცა დღეს ომში ჩვენი სამშობლოს სიკვდელ-სიცოცხლის საკითხი წუდება! ქულზე კაცია დამახებული... მეც იქ მივრბივარ და, იმის ნაცვლად, რომ შენც იქ მობრბოდე, აქ მუხის ჩრდილში წამოტყარტყლხარ და რაღაც სულელურ კითხვით მაშანდეშ! უჰ, შენი!.. კაი გასატყუებ ხარ, მაგრამ რომ არ მცალია უკვდავება, აი, იქ არის, ომში! ბრძოლაში! (გარბის)

ლ ე ო ნ ი. ჰმ! ესეც რომ მე მასულელებს?! უკვდავება იქ, ომშიაო! ომში მოკლული უკვდავებას როგორღა ჰპოვებს?! ჰმ! ტუტუცი, გიჟი!..

(ისევ მუხას მიესვენება და ჩასთვლემს. კულისებიდან მოსიშის ცხენების თქარათქური და მხედრული სიმღერა, რომელიც თანდათან შორდება და მისწყდება).

მ ხ ე დ რ ე ბ ის გ უ ნ დ ი. (კულისებში, მღერის)

— ქართველო, ხელი ხმალს იყარ, —

დღე დაგვიდგა დიდებისა... (და სხვა).

(წემოდის კოკით ხელში ახალგაზრდა გლეხის ქალი, კოკას წყლით აესებს, თან იცრემლებს).

ლ ე ო ნ ი. (თვალს გამოახვლს) უჰ, ლამაზო ქალი, რა გატირებს?

ქ ა ლ ი. ეჰ, ძმაო, აბა მამ რა მაქვს სამხიარულო! აჯღრ, ხომ გესმის? ეს ჩვენი სოფლის ვაჟაკები ომში მიდიან... იმათთან ერთად ჩემი ქმარცაა...

ლ ე ო ნ ი. ჰოო, ეგ მართლაც, სატირალია, მაგრამ შენი კირიმი, ლამაზო, იქნებ შენ მაინც იცოდე...

ქ ა ლ ი. რა?

ლ ე ო ნ ი. მე უკვდავებას დავეძებ, მე უკვდავება მწყურია და... იქნებ შენ მაინც მასწავლო მისკენ სავალი გზებია...

ქ ა ლ ი. (მოიღუშება, მკაცრად) შენ ეი, ვიღაც ოხერო! ე მანდ ქვიანად იყავი! ვერ გამომრჩები ვერაფერს, ტყუილად დაიშრიტები! — უქმროდ დარჩაო, — ფიქრობ და მამრისევი, მემარსიევი?

ლ ე ო ნ ი. არა, ლამაზო! რას ამბობ?! შენ ვერ მიმიხვდი...

ქ ა ლ ი. იი, კარვად მიგიხვდი, რაც გნებავს, — მიგიხვდი, რასაც არაკობ, შენ ხომ არ გინდა ამ კოკით ცხვირპირი ამოგანაყო!

ლ ე ო ნ ი. ქალი, ტყუილად გგონია...

ქ ა ლ ი. მე ვიცი, რაცა მგონია! ეგეთი მისახვედრები სხვებისგანც გამოგონია! (კოკას მხარზე შეიღვამს) თუმცა, იცი, მე რას გეტყვი...

ლ ე ო ნ ი. რას?

ქ ა ლ ი. უკვდავების მსგავსი რამ თუ მართლა გენატრება, დაოჯახდი, უმარსილო, და აჩინე შვილები.

ლ ე ო ნ ი. რაო? შვილები?

ქ ა ლ ი. დიახ, დიახ, შვილები! იცი, რა საყვარლები არიან ეს სიცოცხლის უვავილები? ვენაცვალე ჩემს პაწიებს! სწორედ ერთი სული მაქვს, ვინმე შენ დავბრუნდები და შვილებს გულში ჩავიკრავ!

ლეონი. როგორ? ასეთ ახალგაზრდა ქალს უკვე შვილებიცა გყავს?
ქალი. ქაა, მყავს, მაშ! ქალ-ვაჟი, როგორც მარგალიტები... თხუთმეტი წლის გავხოვ-
დი... მაშინ ჩემი მუღღლეც ასე — შენხელა იყო...

ლეონი მერე?
ქალი. მერე ის, რომ, როცა გარდაიცვლები, შენი გიში და მოდგმა იცოცხლებს...
იცოცხლებს შენს შვილთა შვილიშვილებში... მე, ეს სოფლელი ქალი, — ამის მეტს ვერას
გირჩევ, — ამის მეტს ვერას გეტყვი!

(გადის).

ლეონი. ჰმ! აი, სულელი! არა, ეს რა მირჩია ამ სოფელში გამოვიმ... თუკი გარდა-
ვიცვლები, ჩემი მოდგმის სიცოცხლე გინდ იყოს და გინდ არა! — ეჰ, ვგონებ, უმჯობესია აუ-
ღბი, ისეც ვიარო... თუმცა, ეს ვინ მოლოდავს? იქნებ მან იცოდეს...

მოხუცი გლეხი. (შემოხანხალდება ყავარჯნით ხელში, წყალს დალევს, იქვე ჩა-
მოჯდება, ლეონს შეათვალიერებს). შვილო, მიიხარ, ვინა ხარ? ჩვენებურს არა ჰგეგხარ...

ლეონი. მე... მეფის შვილი ვახლავარ!

მოხუცი. იი, რას მეუბნები? მართლა თუ მეხუმრები?

ლეონი. ეე, მოხუციო კაცო! რა დროს ხუმრობა არი!

მოხუცი. დალოცვილო, თუ მართლა მეფის ვაჟი ბრძანდები, აქეთ რამ გადმოგადგო?

ლეონი. რამ და, სიკვდილის შიშმა! სიკვდილს გამოვექეცი!

მოხუცი. ჰმ! ისეც ხუმრობ, ხომ!? სიკვდილსა, შვილო, ვერსად წაუხვალ! იცი, მაგა-
ზე ლექსიც კი არი!

ლეონი. რა ლექსი?

მოხუცი. აი, უური დამიგდე:

— სიკვდილო, ვერ დაგემაღე,
თუმც კლდე ვიფარე სალია,
გაგაქეცი ვერსად წაივყო,
თუმც ცხენი მყავდა მალია, —

ქრთამი გაძლიე, — არ გინდა, —
თვალ-მარგალიტი, ლალია,
მინც მომკალ და დამმარხე,
თავზე დამტირის ქარია! —

ლეონი. ეგ ლექსი, მოხუციო, ჭაბანი კაცის გამოთქმულია!

მოხუცი. ეჰ, შვილო, რაც უნდ მხნე იყო, მოვა დრო და გაგიჭირდება ადგომა, მეტად-
რე წელის ათრევა! იტყვი, ფუ, ასეთ სიცოცხლეს! სიკვდილი მოგენატრება!

ლეონი. ჰმ! ვითომ?

მოხუცი. რა, არა გჯერა? მაშ კიდევ გეტყვი ერთ ლექსსა!

ლეონი. ბრძანე, მოხუციო!

მოხუცი.

სიკვდილმა ჩამოიარა,
არავინ დამხვდა შინაო, —
მოხუცი გამოეგება
ტაბლა დაუღდა წინაო, —
სიკვდილო, მე წამიყვანე,
ჩემზე მოკალ ვინაო,
ასე ბერძალად სიცოცხლე
მომბეზრდა, მომეწყინაო!

— მიხვდი, ემაწვილო?

ლეონი. არა, მოხუციო! ჩვენ ერთმანეთისას ვერას მიხვდებოთ!

მოხუცი. რატომ, ემაწვილო? იმიტომ განა, რომ შენ მეფის შვილი ხარ და მე კი უბ-
რალაო მოხუცი გლეხი?

ლეონი. არა!

მოხუცი. აბა, მაშ რატომ?

ლეონი. იმიტომ, მოხუციო, რომ შენ სიცოცხლე მოგაქმლებია და სიკვდილს ნატრობ, ზე
კი სიკვდილის შიშმა სახალიდან გამომაქცია და აი, ესლა უკვდავების საქმენელად დავი-
არები!

მოხუცი. რაო? უკვდავების საქმენელადო? იიი?

ლეონი. დიახ, დიახ! რას გაიოცე? მე უკვდავების ქვეყანას ვეძებ, სადაც ადამიანი არც
ბერდება და არცა კვდება!

მოხუცი. შვილო, ხუმრობ, თუ?

ლეონი. მოხუციო, რამდენჯერ გითხრა, რომ მე ხუმრობისათვის არა მცალია! და თუ
შეა უკვდავებისკენ, გემუდარები, მეც მიმასწავლე!

მოხუცი. (იქნეულად შეათვალიერებს ლეონს, განზე) ეე, ერიპაა!.. ეს, როგორც ვატ-

ყოფ, საგუთითდან გამოქცევით და — ავღვე, წავიდე, დროზედ გავცალო, თორემ აქ რამე მარი არ ამიტხხს!

(წამოფამფალღება).

ლეონი. ჰაა? რას მტყუი, მოხუციო კაცი?

მოსხუცი. ვერაფერს, შვილო! ამ ხნის კაცი ვარ, სად არ მივლია, მაგრამ უკვდავთ ქვეყანა არც მინახავს და არც მსმენია! — ასე რომ, შვილო, კარგად მენახე.

(გაღის).

ლეონი. ჰმ! არც მას უნახავს და არცა სმენია... (პალუა) ეჰ, ავღვე, წავიდე...

მასხარა. (წემორბის, გახარებული) აა, აი თურმე სად ბრძანებულხარ! ძლივს არ გიპოვე!

ლეონი. (უფრო მეტად გახარებული ჩემო კეთილო! (მოხევეა) აი, ამ წუთას შენზედ ვფიქრობდი....

მასხარა. მართლა, ლენო? შენი ტირიმე!.. კი, მაგრამ, ბიჭო, ეს ქულაჯა როგორ დაგხვრია...

ლეონი. ეჰ, ქულაჯა არაფერია... ისე მშია, რომ...

მასხარა. სულელი, მაშ რა მოგივიდოდა, ისე უტეხ რომ დაჰკარ ფეხი და გამოიქციე... (ჭიბიდან მკადის ნახევარს ამოიღებს, მიაწვდის) აი, შენს ბედზე, გზაში ერთმა მანდილოსანმა, აი, ეს მკადი მიფეშქაშა... ნახევარი მე შემომეჭამა და ამ დანარჩენით შენ შენაურდი, ვიდრე კიდევ გიშოვი რასმე!

ლეონი. (ლუკმას გაღეჰავს და უკანვე გამოაფურთხებს) ფუი!

მასხარა. რა? არ მოგეწონა?

ლეონი. (მკადს უბრუნებს). ნეტავ ამას როგორა სჯამენ...

მასხარა. ეე, მსობილო, შენ, გეტყობა, არ გშიეხია, თორემ „როცა გშია, ზაქარია, მაშინ მკადიც შექარიაო!“

ლეონი. რას ამბობ, რას! როგორ არ მშია, მაგრამ, აი, ისეთი ნაშუქი და შემწვარ-მობს-რაკულები მომენატრა, როგორსაც იქ, სასახლეში მაქმევედი ხოლმე!

მასხარა. ჰოო! ნათქვამია „გაქცეულ შვილს შინ პურის კიღობანი დააბრუნებსო!“ ასე რომ, ჩემო კარგო ბატონიშვილო, რახან ნაშუქი და მობსრაკულები მოგნატრებია, ადე, წავიდეთ...

ლეონი. სად?

მასხარა. სასახლეში, სადაც ნაშუქებისა და შემწვარ-მობსრაკულების კიღობანია!

ლეონი. არა, მასხარავ! მე სასახლეში არ დავბრუნდები...

მასხარა. რატომ?

ლეონი. იმიტომ, რომ იქ სიკვდილია! მე კი არ მინდა, რომ მოკვდავი ვიყო. რა სიცოცხლეა, როცა იცი, რომ აუცილებლად უნდა მოკვდე! ასეთ სიცოცხლეს სჯობს სულაც არ გავჩენილიყავ...

მასხარა. ეე, რას წუწუნებ, ან და ჩივილს როგორა ბედავ!

— უფალმა გიძღვნა შენ სიცოცხლე ვით საჩუქარი, გაიხარე და მუხლმოდრეკით ასე უთხარი: თუმცე ამ საჩუქარს შენ, უფალო, წამართმევ მალე, — მაგრამ მე მაინც არა მაქვს რა შესაწუხარი, — დიდად გმადლობოთო, რადგან მარად არყოფნის ყინვას სჯობსოთო ეს მოკლე სიხარულის თბილი ბუხარი!

ან და, იცი, ერთი უძველესი ბრძენი მგოსანი რას გვიქადაგებს?

ლეონი. რას?

მასხარა. აი, ამას,

ნუ სწუხარ, მშაო,

უკუყარე დარდი და ძრწოლა,

მოვა დრო, მოვა სიკვდილი და

საფლავში წოლა, —

ეს ორიოდ დღე რომ ცოცხლობ,

იღბნივე მოღზე,

სანამ შენ თვითონ გაღიქკევი

შიწად და მოლაღ!

ასე რომ, ჩემო საყვარელო ბატონიშვილო, დავბრუნდეთ უკან, შენს დარბაზში გავშალით სუფრა და სულ ქიფში გავატაროთ ჩვენი სიცოცხლე!

ლეონი. (ამრეზით) არა-მეთქი! ხომ გათხარი, მე უკან ადარ დავბრუნდები!

მასხარა. მაშ ასე როდემდის უნდა იხეტიალო?

ლეონი. სანამ უკვდავებას არ მოვიპოვებ!

მასხარა. ჰმ! უყურე შენა! ბიჭო, უკვდავი არავინ არი! რასაც შენ ეძებ, ეგ მხოლოდ წარმტაცი ოცნებაა... ჰო, დამიჭერე!

ლეონი. (ანჩხლად) არა-მეთქი! არ დაგიჭერებ! სუყველა მაგას ჩამიჩინებს, მაგრამ

თქვენს გიბრზე არ დაგიჭებოთ! დიახ, მე ასე მჭერა, მე ასე მწამს და, მამასადამე, არ შეიძლება, რომ სადმე არ იყოს უკვდავებაც და უკვდავთა მხარეც!

მასხარა. ერთმა! ეს რა აინემე და აიკვიატე, ბატონიშვილო! (განზე) სჩანს, სწორედ ამ ნიადაგზე შეიშალა ეს საცოდავი, და თუ ისევე მე არ დავეყვი მის ნება-სურვილს, მთელს გაგოუდება, კვლავ გამქექება და სადმე აქ კლდეზე რომ გადაიჩეხოს, განრისხებულნი მისი დასაბრუნებლად ჩამოშვებებს! მამ!.. ქზე, ქზე! ცოცა უნდა წავუფრმავო, რომ მოტყუებით როგორმე ისევ შინ დავაბრუნო, თორემ... (ლეონს, ალურსიანად) — ჩემო ძვირფასო, ჩემო საუყარელო ბატონიშვილო...

ლეონი? რა?

მასხარა. შენ მართალი ხარ!

ლეონი. მამ! ამას შენ ამბობ?

მასხარა. დიახ, მე ვამბობ, რომ რახან შენ გწამს და, აი, ასე ძალიან გინდა, მამასადამე, ნამდვილად არის სალდა უკვდავებაც და უკვდავთა მხარეც!

ლეონი. (უნდობლად) მამ... მერე?

მასხარა. მერე ის, რომ... მეც რომ გამოგყვე, არც მე მაწყენდა უკვდავად ყოფნა!

ლეონი. (ნიშნის მოგებით) აა!

მასხარა. დიახ, დიახ! ერთად ვიაროთ, ერთად ვეძებოთ. ჩემო ლეონ, და თუ მივაგნით — აბა, მავას რაღა აჯობებს... მეც შენთან ერთად, უკვდავებას ვეზიარებ! თუ არა და — მაშინ დავბრუნდეთ სასახლეში და...

ლეონი. (გახარებულნი) შენ გენაცვალე, ჩემო მასხარავ! მე თანახმა ვარ! ეგრე მოვიქცეი! აი, რომ იცოდე, რა გამახარე! მაშ ერთად ვიაროთ, ერთად ვეძებოთ და, აი ნახე, თუ არ მივაგნოთ!

მასხარა. რა თქმა უნდა! ვინც ეძებს, ის მუდამ პოულობს!

ლეონი. მაშ ადექ, წავიდეთ... დროს ნულარ ვკარგავთ... თუმცა, ეს ვილა? ბარემ ამასაც ვკითხოთ... იქნებ იცოდეს...

(შემოდის დღეხვედელი, ძველი ანაფორით შემოსილი, ქალარა წვერულავს გაბურძნული, გამბდარ-აწოწილი განდეგილი — მხარზე ცარიელი ხურჩინით და ხელში დოქით).

განდეგილი. (ლეონს და მასხარას მდაბლად თავს დაუკრავს) — მშვილობა თქვენდა, მოყვანო ჩემო! (დოქს ავსებს).

მასხარა. გმადლობთ, მამაო! აქ ახლოს, ალბათ, მონასტერია და შენც იქ...

განდეგილი. არა, მოყვასო! აქ მონასტერი არსად არ არი. მე განდეგილი მწირი ბერი ვარ... აი იქ, ზეეთ, პიტლო კლდეში, ერთი მცირე რამ გამოკვებული ჩემი სადგამი სენაკი გახლავთ... დღედაღამ იქ ვარ, იქ ვლოცულობ დღენიდავ დაუწყლებული.

მასხარა. დიდი ბოდიში, წმინდა მამაო, მაგრამ ერთი მიბრძანე თავს რითი ირჩენ?

განდეგილი. მოწყალებითა, შვილო და ძმაო! აი, იმ სოფელში მივდივარ ხოლმე კვირაში ერთხელ და კეთილი ხალხი მასაზრდოვებს შეძლებისამებრ.

მასხარა. მაინც, რას გაძღვევ?

განდეგილი. შვილო, პურს და ყვეს! მწვანისა და ხილს.. აი, იქიდან მოვდივარ ეხლაც...

მასხარა. (ლეონს თავს ჩაუკრავს) მართლა, მამაო? მაშ ერთი დიდი სათხოვარი მაქვს და...

განდეგილი. ბრძანე, შვილო!

მასხარა. იქნებ გვიბრალო, წმინდა მამაო, ეს ორი მშვიერი! ერთი პური და ცოცა ყველი რომ გამოიმეტო...

განდეგილი. ვაი, ჩემს თავს, შვილო და ძმაო, რომ სწორედ დღეს ხელცარიელი ვბრუნდები უკან!

მასხარა. უჰ, რათა, მამაო?

განდეგილი. იმითომ, შვილო, რომ სოფელში არავინ დამხვდა. თურმე მტერი შემოგვსევია და დამფრთხალი ხალხი ტყეში და მთებში გაქცეულა დასამალავად.

მასხარა. მამ! ვაი, ჩვენი ბრალი! ბატონიშვილო, ასე მშვირები დიდხანს ვერ ვივლით!.. ამიტომ სჯობს, რომ სასახლეში დავბრუნდეთ ეხლა, იქ საგზალი მოვიმარაგოთ და მერე ვიაროთ, რამდენიც გინდა!

ლეონი. არა-მეთქი! პირობა-პირობაა! ჭერ ვეძებოთ და თუ ვერ მივაგნებთ, აი, მაშინ კი!

განდეგილი. რას ეძებთ, შვილო?

ლეონი. უკვდავებასა, წმინდა მამაო! იქნებ იცოდე, სად არის იგი?

განდეგილი. ვიცი, შვილო, როგორ არ ვიცი!

ლეონი. (მასხარას, ნიშნის მოგებით) მამ! აი, ხომ გესმის? შენ კი გიუტად არა გჯეროდა! (განდეგილს) მართლა, მამაო! აბა მაშ მითხარ, სად არის იგი?

განდეგილი. (ცაზე მიუთითებს) უკვდავება, შვილო, მხოლოდ იქ არის!

ლო ე ნ ი. სად?
გ ა ნ დ ე გ ი ლ ი. ცაში! (პათეტიკურად) ზეცასა შინა, ადგილსა მას მწვანოლოვან-ყვავი-
ლოვანსა, რომელს ეწოდების ბაღნარი ღვთისა ანუ სამოთხე, სადაც სულნი მართალნი გა-
ნისვენებენ და მკურნარებენ ანგელოზთ შორის უყნითი უყუნისამდე!
მ ა ს ხ ა რ ა. (განზე) ქხე, ქხე, ქხე! ჩვენს ლენივით, სჩანს, ისეც აფრენს!
გ ა ნ დ ე გ ი ლ ი. შვილო და ძმაო! გზა იქ ავლისა მხოლოდ ერთია: ჩემსავით უნდა გა-
ნერილო ემშკაული ცდუნებებით დამიძებულ ამ წუთისიფელს, დღედაღამ ლოცვით, მარ-
ხვით და გვემით უნდა გულში ჩაიკლა ხორციელი ყველა სურვილი და მუხლმოდრეკილმა სა-
სოებით გამოსთხოვო ღმერთს, რათა შევიდოს ყოვლი შენი ნებისით თუ ენებლიე შეცოდებ-
ბანი... და აი მაშინ, შვილო, — როცა ბოლოს აღესრულები, განსაკუთრებული სული შენი
ცად ამაღლდება და იქ უფალი-ღმერთი დაგამკვიდრებს თავის ბაღნარში უკვდავთა შორის!
მ ა ს ხ ა რ ა. (ყვავი განზე) ქხე, ქხე, ქხე!
ზღაპარ იყო, ზღაპარ იყო, ქალას ჩიტი მომკვდარიყო! — ეჰ, მართლაც-და, „ნეტარ არიან
ნორწმუნენი“!

ლო ე ნ ი. მამაო, რას ნიშნავს, „როცა ბოლოს აღესრულები?“
გ ა ნ დ ე გ ი ლ ი. „როცა მოკვდები“, შვილო... როცა გარდაიცვლები!
ლო ე ნ ი. რას ბრძანებ, მამაო! მე სწორედ სიკვდილს გამოვიციქვი და...
გ ა ნ დ ე გ ი ლ ი. შვილო, მისმინე: — უკვდავება არს მხოლოდ სულისა, რამეთუ იგი
შთაბერილია ჩვენს სხეულში თვით უკვდავი გამჩენის მიერ! ხოლო სხეული, ანუ ხორცი ჩუ-
ენი, ვერასოდეს გაუკვდავდება, ვინაიდან იგი თიხიდან შექმნა ჩვენმა გამჩენმა... თხის კი მი-
წაა და სიკვდილის შემდეგ კვლავ მიწად იქცევა!
ლო ე ნ ი. არა, მოხუციო!
გ ა ნ დ ე გ ი ლ ი. მოიცა, შვილო! შენ თუ ნამდვილად შენი სულის უკვდავება გსურს,
ნულარსად წახვალ! მე მზად ვარ თქვენ ორს ჩემი სენაკი გაგიზიაროთ...
ლო ე ნ ი. არა-მეთქი! სულის კი არა, მე სწორედ ჩემი სისხლის და ხორცის უკვდავება
მსურს, რადგან ცხადად ვგრძნობ, რომ თვით ჩემი სულის, ჩემი მეობის უკვდავებაც მათზე ჰქი-
ლია!

გ ა ნ დ ე გ ი ლ ი. როგორც გინებოთ, შვილო და ძმაო! ამ მწირმა ბერმა ის მოგახსენეთ,
რაც მწამს და მჭერა, ხოლო თქვენ თუ სხვა რამე გწამთ, ღმერთმა მშვიდობით მგზავრობა
მოგცეთ!
(დოქს ხელს წამოავლებს).
მ ა ს ხ ა რ ა. გამდლობთ, მამაო! (ლენს) ჰო, ჰო, წავიდეთ, გზას ვაუფლებთ, ბატონიშვი-
ლო! ნათქვამი არი: — ცდა ბედის მონახვერეაო — ჰოდა, ჩვენც ჩვენსას ვეცადეთ და იქ-
ნება მართლაც ბედს ვეწიოთ! (გაღიან).
გ ა ნ დ ე გ ი ლ ი. (მტრულად თვალს გააყოლებს) მამ! ფუი!... წყეული ხორცი! ხედავთ
რას ბედავს? სულს არად აგდებს და უკვდავებას უკვე თვითონ ეპოტინება!

სურათი 2

უღაბური ადგილი უფსკრულის პირას. შემოდინა ლენი და მასხარა.

მ ა ს ხ ა რ ა. არა, გეთაყვა, კმარა, მეყოფა! ამის იქით მე აღარ წამოვალ!
(სცენის კუთხეში მივადება).
ლო ე ნ ი. მამ! ისეც მოჰყევი წუწუნს? რა მოსდა? რა მოგივიდა?
მ ა ს ხ ა რ ა. ის მოხდა, ბატონიშვილო, რომ დაქანცული ვარ უზომოდ!
ლო ე ნ ი. ოჰ, რამ დაგქანცა!
მ ა ს ხ ა რ ა. როგორ თუ რამ? განა ჩვენ ცოტა ვიართ? სამოცი ველი გამოვვლეთ, ასი
მთა ვადმოვიართ, ზოგან შიმშილმა გვაწამა, ზოგან წყალიც ვერ დავლიეთ. ფეხთ შემოგაც-
ვდა წულები, ტანთ შემოგვეხა სამოსი... უკვე გულს გვიღრღნის უწყალოდ უიმედობის ქაოსი!
და ეს იმიტომ, ყმაწვილო, რომ ბედს არ გვწყალობს ვერაგი, — ვისაც კი ვკითხობს სადაა ის
უკვდავეთი ვერანი, აი, ზომ ნახე, მისკენ გზა ვერ მიგვასწავლა ვერავინ!
ლო ე ნ ი. ნაღვლიანად! სწორია, მაგრამ... მაშ რა ვქნათ?
მ ა ს ხ ა რ ა. მოვეშვით ამ ცრუ ძენსა... ჩვენი პირობის თანხმად, დაებრუნდეთ სასა-
ღმეშია, სანამდის არ ჩავცივიფივართ უარეს სატანჯველშია!
ლო ე ნ ი. (მორჩილად) კი! სამწუხაროდ, ამჭერად შენ მართალი ხარ, მასხარავ! კეთილი,
ეგრე მოვიციქეთ... თუმცა...
(ვიღაც დაინახა).
მ ა ს ხ ა რ ა. რა? ისეც „თუმცა“?
ლო ე ნ ი. ჰო, ჰო, ჩემო კეთილო! ამ დედაებრსაც ვკითხავ და...
(წემოდის წელში მოხრილი დედაბერი).

— დედოფლო, იქნებ იცოდე უკვდავებისკენ გზანია?

სად ბინადრობენ უკვდავნი, სიცოცხლეს შემოხარანია?

დედაბერი. რას მკითხავ, მზეო-ქაბუო, კარგად ვერ მიხვდი მგონია, უკვდავთა გზა არც ვიცი, არც სხვისგან გამიგონია ისე კი, ჩემს პატაროებისა, დედისგან ზღაპარად მსმენელი ნია, რომ, აი, ამ მთების გადაღმა ბროლის კოშკია მაღალი და აი, იმ კოშკი ცნობილია უკვდავი მზეთუნახავი!

ლეონი. ოჰო, გესმის, მასხარავ?

დედაბერი. წადი და იმ კოშკს მიაგენ, და თუ იმ ქალბაც ინება, ის გეტყვის, საით იარო, რადგანაც უკვდავების გზა იმ უკვდავს ეცოდინება!

(გადის).

ლეონი. (გახარებული) წავალ! სულ სირბილით ვივლი! იმ კოშკს მივაგნებთ, მასხარავ!

მასხარა. სულელო, ეგ ზღაპარია!

ლეონი. მერე რა? შენვე არ ენუხებოდი, რომ ზღაპრებში სიმართლის მარცხლებიო?

მასხარა. კი, მაგრამ... ეს არა მჭერა... შე უნდა უყან გაგბრუნდე...

ლეონი. შენი ჭირიმე, მასხარავ! უკანასკნელად წამოხვე!

მასხარა. ოჰ, რა ვქნა, ბიჭო, რა გეყო! ამ სიწორზე გამოგეც და ეხლა როგორ გიმტყუნო! მაგრამ იცოდე, თუ ეხლაც ტილად ვიხტილაუთ...

ლეონი. მაშინ იმ აზრზე გაგბრუნდით! უსიტყვოდ! უღალატაკოდ!

მასხარა. ჰო, ვგრე! სიტყვა-სიტყვა! (წამოდგება) აჰა, წავიდეთ, ვიაროთ!

ლეონი. ვაჰა! გაგწიოთ... ეს მთები სულ სირბილით გადავიაროთ!...

(მიღიან, მაგრამ მოულოდნელად უფსკრულიდან ამოვარდება აღი და კვამლი, ხოლო შენდევ მგრგვინავი მუსიკის თანხლებით იმავე უფსკრულიდან სწრაფად ამოიპარება მთლიანად შავ წამოსასხაში გახეული, თავზე და სახეზე შევაკბილურ ჩამოხატული ვიღაც უკნობი და მიმავალ გზას გადაულობავს. ლეონი და მასხარა შეკრთებიან, უკან დაიქუევენ).

მასხარა. უჰ, ეს ვილაა?

უცნობი. ჭერ ეს მითხარით, თქვენ ვინ ბრძანდებით?

ლეონი. მე მეფის შვილი ვარ... სახელად ლეონი!

უცნობი. ოო, ეს რა ლამაზი ვაჟი ყოფილხარ! (მასხარას). შენ, ხეიპარო?

მასხარა. შე, მეფის მასხარა და აი, ამ ქაბუტის მზრუნველი მსახური გახლავარ, ბატონო!

უცნობი. ბატონს ნუ მეძახი! მე ქალბატონი ვარ და ამიტომაა, რომ, აი, ამ ვაჟის სიტურფით ვტყებში!

მასხარა. ოო, მართლა? ეს კარგი ნიშანია!

უცნობი. დიახ, მაგრამ თქვენ ჭერ ეს მითხარით, რას დაეხეტებით, ან რამ მოგიყვანათ ჩემს საბრძანებლოში?

ლეონი. მამა რომ მომიყვდა, სიკვდილს შევუშინდი... ეხლა უკვდავების მიგნება მწყურია...

უცნობი. კი, მაგრამ აქეთ სად მიიპარებით?

ლეონი. რას ბრძანებთ! გაპარვა რა საკადრისია!

უცნობი. უჩემოდ აქ გაუღა გაპარვას ნიშნავს! შე უნდა ვიცოდე — სად და რად მიიხარო!

ლეონი. აქ ერთმა დედაბერმა ასე დავაროგა: — ამ მთების გადაღმა ბროლის კოშკიაო! იქ თურმე უკვდავების მზეთუნახავია... იმ ქალთან მივდივართ, რომ ან უკვდავად გვეყო, ან გზა მიგვასწავლოს უკვდავებისაკენ...

მასხარა. მივდივართ, ქალბატონო, მაგრამ არ ვიცით კი, არის თუ არ არის ის კოშკი, ის ქალი...

უცნობი. ჰმ! იმ სულძაღლ დედაბერს მართალი უთქვამს!

ლეონი. (გახარებული) როგორ? მამ ნამდვილად არის ის კოშკი, ის ქალი?

უცნობი.

დიახ, ამ მთების გადაღმა, ზღვის პირას დიდი ველია, იმ ველზე ზამთარ და ზაფხულა და ვარდი ჰქვინია. — იქვე დგას კოშკი ბროლისა, წვერი ცას მიუბჯენია, —

შიგ ცხოვრობს მზეთუნახავი, უკვდავი ქალი ბრძენია. — სახე მჭეს უკავს, თავზე თმა ბაჯლო ოქროს ფერია, შუბლზე უბრწყინავს ვარსკვლავი სიცოცხლის ვაგვე ფერია! —

ლეონი. (აღტაცებული) აა, გესმის, ჩემო მასხარავ? ოო, რა ბედნიერი ვარ! — რაღას ვუღვივართ, წავიდეთ!

უცნობი. (წინ გადაელობება) უჩემნებართვით იქ მისვლა სასტიკად აკრძალულია!
ლენი. ოჰ, კარგი ერთი! შენ ვინ ხარ?
უცნობი. როგორ? ნუთუ აქამდის ვერ მიცან?
ლენი. ვერა...
უცნობი. ვერც შენა?
მასხარა. მამი დიახ, ვერც მე...
უცნობი. (გადიხარხარებს) ვაჰ, გულუბრყვილონო და მიუხვედრენლო!
ლენი. ოო, მუ ვაგაწავალებ! გვიხიხარი — ვინა ხარ?
უცნობი. (იციინს) ლამაზო ქაბუკო, რახან ვერ მიმხვდარხარ, ერთ ქარაგმას გეტყვი და
თუ გამოიცანი — ბედსა გწევ ეხლავო... თუ ვერა და...
ლენი. თქვი! ბრძანე!
უცნობი. მე ვარ ის, ვისაც არავინ არ ავიწყდება, ვისაც ვერსად დამაძლები, ვინაც
შენი ჩახსების დღიდან სულ შენთან არი და კვლავ არყოფნის ჭურღმულში ჩაგჩეხს, როდესაც
მიწა შენც მოგვიტოხავს!
ლენი. (აღშფოთებული) შენ ეი, რას მემუქრები!... როგორ მიხედავ!
უცნობი. (მკაცრად) ხმა! კრინტი-მეთქი! შენ აქ ძალიან გამოთამამდი! ჰა, უმეცარო,
აი, მე ვინ ვარ!
(კაბიუშონს გადაიძობს, გამონღნდება მეტად ლამაზი ახალგაზრდა ქალის სახე გორიზო
თვალუბთ. მას შვიდი დღიდან სულ შენთან თავზე სიკვდილის ემბლემა — ადამიანის კბილებდა-
რეკლი თავის ქალა უკაფებს.)
მასხარა. (ძალზე შემკრთალი, ლენს წინ აფარება) უჰ, მეც მეგონა! „ვერიდებოდი
ლოლოსო, დამხვდა ვენახის ბოლოსო!“ სწორედ ჩვენზეა ნათქვამი! — ბატონიშვილო, დავიღუ-
პენით! ეს სიკვდილია!
სიკვდილი. (იციინს) დიახ, სიკვდილი! — როგორც იქნა, გამოიცანი!
ლენი. (თავზარდაცემული) ვაიმე! (გასაქცევად გაიწეეს, მაგრამ სიკვდილი მკაცრში
სწვდება და არ უშვებს).
სიკვდილი. მოიცა, ბიჭო, სად გარბიხარ. გეუბნები — მოიცა! ის, ვინც ჩემი ხვედრი
არი, ჩემგან შორს ვერ გაიქცევა!
ლენი. (ცდილობს გაუსწლტეს, მასხარაც ეხმარება) ააა! გამიშვა! მძულხარ! გამიშვი-
მეთქი!
სიკვდილი. რაც უნდა გძულდე, ყმაწვილო, შენ ჩემთან მოხვალ მაინცა!
ლენი. არ მოვალ, არა! აა, მეშინია!
სიკვდილი. რათა, ყმაწვილო? მე არც ისეთი ბოროტი და სახარელი ვარ, როგორც
ჰგონით! პირიქით, და იმის დასადასტურებლად, რომ გულკეთილიც ვარ, მე შენ ვაგიშვებ
ჩემს ძვირფას დასთან!
მასხარა. ვინ დასთან?
სიკვდილი. უკვდავების მზეთუნახავთან!
ლენი. როგორ? ის შენი დაა?
სიკვდილი. დიახ, ის ჩემი ღვიძლი ტუუპის ცალია და ორივენი უკვდავები ვართ! მე
სიკვდილი ვარ, ის — სიცოცხლე! ის აჩენს, მე — კვლავ!
მასხარა. მერე და, შე დალოცვილო, ცოცხა არ არის ცოცხალთა მოკვლა? არ შეიძ-
ლებს, რომ იმან აჩინოს და შენ კი არა მკლა?
სიკვდილი. შე უგუნურო, როგორ არ გეზმის, რომ მე ცოცხალთა კვლას სწორედ
ცოცხალთა სასიკეთოდ ვქმნი!
მასხარა. მამ, ვითომ?
სიკვდილი. ვითომ კი არა, ეს კანონია. ეს ანდაზები გაგიგონია?
მასხარა. რა ანდაზები?
სიკვდილი. „ღმერთმა ერთი ვით აცხონოს, თუ მეორე არ წაწუმიდოსო!“, და „ზოგი
ქირი მარგებელიაო!“
მასხარა. მერე და, ეგ რა შუაშია?
სიკვდილი. იმ შუაშია, რომ მე რომ არ კვლავდე, მე რომ ერთგულ მებაღვავით
სიცოცხლის ბოსტანს არა ვმარტავდე, და დასაბამიდან დღევანდლამდე ყველა შობილი რომ
ცოცხალი იყოს, — მაშინ ხომ შენც და ამ შენს ლამაზ ბატონიშვილსაც ამ უზარმაზარ დე-
დამიწაზე დასაწოლი კი არა, უბრალოდ ფეხზე დასადგომი ადგილიც აღარ დაგრჩებოდა, და
ცოცხლები ერთმანეთს გადასჯამდით... აი, ამიტომ მე და ჩემი და თაობათა ცვლას ვაწონას-
წორებთ, რომ ყველა თაობამ ასე თუ ისე ტკბილად მოკამოს თავისი ხვედრი წუთისოფელი!
განსაგებია?
ლენი. განსაგებია, ოღონდ გამიშვი!
მასხარა. ჰო, ჰო, გაგიშვი იმ შენს ტუუპის ცალ დასთან...
სიკვდილი. (ლენს) კი, შენ გაგიშვებ, ვინაიდან შენც ბედი გქონია!
ლენი. რა ბედი?

სიკვდილი. ის, რომ ჩემმა დამ სწორედ გუშინ შემომიბოვლა, უკვე მოწყენილი ვარ და თუ შენი ჭურღმულის მიდამოებში ვინმე ღამაში ვაფი გამოჩნდეს, ნურაფერს ერჩი, პირადპირ ჩემთან გამოუშვი!

ერქენული
ხეივანი

ლეონი. მართლა?

მასხარა. უჰ, შენ აგაშენის!

სიკვდილი. მართლა, მამ! სიმართლე გათხრა, მეც სიამოვნებით ვილალობები შენისთანა ღამაზე ვუყავით და აი, ესევე ჩაგაქანები ჩემს ბნელ ჭურღმულში, მაგრამ ამკრად ჩემს საყვარელ დას ხათრს ვერ გავუტებ! — აჰა, მიბრძანდი! გზა ხომ გასწავლი!

მიდი და მოეწონები,
გამოგიწოდებს ხელებსა,
მოგეხვევა და გაიკცებს,
ცხელ ვნებით გაგახელებსა, —

მერე შეგასმევს თასითა
ისეთ ჯაღოსნურ სასმელსა,
რომელიც მყისვე შენც გაგზდის
უკვლავს და უბრებელსა!

ლეონი. უჰ, რა კარგია! მასხარავ, ხედე, ნატვრა ვით აგვიხლა! რაღას ვუღდეგვართ, ავუქცეთ! (გარბის).

სიკვდილი. (მასხარას წინ ვაღუღებდა) არა, შენ ჩემთან დარჩები! იქ მისვლის ღარსი არა ხარა!

მასხარა. რას ამბო? ბატონიშვიდე უშემოდ როგორ იქნება?

სიკვდილი. ძალიან კარგად! იქ ჩემს დას მონსახურენი ბევრი ჰყავს!

მასხარა. კი, მაგრამ, აი, ამ სხეტქაკლის წამყვან-მთხრობელი ხომ მე ვარ! თუ არ გამოიშვებ, აი, ამ ხალხს რაღა ვუამბო, რა ვუთხრა?

სიკვდილი. ჰმ! დიახ, ეგ სწორია! გაჰყევ და რასაც იქ ნახავ — უამბე! თან ისიც აუწყე საუყველას, რომ ჩემს მზეთუნახავ დასავით მეც ღამაში ვარ, კეთილიც, თორემ რატომ დაც საზარ ურჩხულად ვეყვარ ხალხს წარმოდგენილი! — აჰა, გასწი და რაც გითხარ არ დიკვიწო, იცოდ!

მასხარა. (ვახარებულად) კი, ქალბატონო, თქვენს თხოვნას რა დამავიწყებს, ქირიმე! (გარბის) ეჭვი, ლეონი ბატონიშვილო! მოიცა, ერთად ვიაროთ!...

სიკვდილი. (დამცინავად თვალს გააყოლებს) ჰო, ჰო, ისწრაფეთ, ვახარებულნო, რადგან არ იცით, თქვე საცოდავებო, რომ ის ბროლის კოშკიც ვერას გიშველათ! ადრე თუ გვიან თქვენც მოგივითხავთ მშობელი მიწა და ანდამაცივით გამოგვტვით ჩემსკენ! აი, მაშინ კი თქვენზე ნებით მოხვდით ჩემთან და ჩამეკონებით, როგორც ტუბოლ ძიძას! და მეც, ჩემი კეთილი გულათ, ნანას გომღერებთ ალერსიანად და მოგაძინებთ მარადი ძილთ, რომ საბოლოოდ მოგასვენოთ თქვენი ამ უაზროდ მოფუფუსუხ სიცოცხლისგან!

(გადაიხარხარებს და იმავე აღმურისა და მგრვენივეი მუსიკის თანხლებით გაუჩინარდება იქ, საიდანაც ამოიპართა).

სურათი 3

ფარდის წინ, ავანსცენაზე, გამოდის ლეონი მასხარას თანხლებით.

მასხარა. ჰოდა, ძვირფასო თანამემულენო,

ჩვენ ამის შემდეგ ვიარეთ,
ის მთებზე გადავიარეთ,
იმ ბროლის კოშკსაც მივაგენთ,
გარს სამკერ შემოვუარეთ, —
მაგრამ კარები ვერ ვნახეთ,
გული შეგვექმნა მწუხარე,
ასე ეიდებთ კოშკის წინ
თავჩაქინდრულნი მღვმარედ,
უცებ ერთგან გაღვანში
გაჩნდა ბზარი, შემდეგ კარი,
კართან დავეხედა ყამარ-ქალი,
ბროლის კოშკის აღმდარი,
მოგვესალმა, გვეთაყვანა,
მერე კოშკში აგვიყვანა,
დიდ დარბაზში შეგვიყვანა,
და შემოგვეყვა ისიც თანა!

(ფარდა აიხლება, ნაწილობრივ პანტოშიმა)

— შეედილი და — რა ეციხეთ!

უკვდე კაცთ და ქალთა კრება!

ჯერ ვერც მივხვდით — ეს რა იყო,

სიხმარი თუ მოჩვენება!

ტახტზე იჯდა უკვდავების

ქალ-ღმერთი მზეთუნახავი, —

მარჯვნივ ედგა მძლე სპარტაკი,

მარცხნივ — ქრისტე წამებული, —

ირგვლე ისხდნენ სხვა უკვდავნიც,

მასთან სტუმრად მოსულები,

მდაბოთნი, ღიღებულნი

განციხულთა მოსარჩლენი

გმირობისთვის ძეგლდამდგმულნი,

სიმართლისთვის წამებულნი,

ხალხისთვის თვდაღებულნი...

— როს ლეონი წინ წარსდგა და

მზეთუნახავს თაყვანი სცა,

მან, ლეონის დანახავზე

გაიღმა, გაიხარა, —
ბიჭი ისე მოეწონა, ადგა,
მისკენ დახსარა, მიიზილა,
ვეერდს მოისცა, ვინაობა გამოჰკითხა,

შემდეგ ყამარ-ქალს უბრძანა,
თასით ღვინო მოიკითხა, — თასში ფხვნილი
რამ ჩაყარა, — მერე ღვინოს შესთავაზა,
მოეხვია, უაღურსა, აკოცა და ასე უთხრა:

მ ზ ე თ უ ნ ა ხ ა ვ ი. აი, ამ თასში უკვდავების შარბათია! დალიე და შენც უკვდავეყოფს!

უკვე აღარც დაბერდები,
და ვერცენი გნახავს აწ ავადმყოფს,
მარად ჰკაბუჯად დარჩები,
არ მოკვდები აღარასდროს!
მე ცოლად შენ კი — ქმარი,
ღრო ვატაროთ სასიამოდ, —

მხოლოდ უნდა მიერთგულო:
ჩემთან დარჩე სამუდამოდ, —
ამისთვის კი საჭიროა —
რასაც გეტყვი შეასრულო.
თორემ მერე რაც მოგვია,
შენს თავს უნდა დააბრლო!

მ ა ს ხ ა რ ა. ბიჭმა თასი გამოცალა.

მეტის თქმა არ დააცალა,
ქალს მუხლებში ჩაუვარდა,
ქალს მადლობა შეჰლადადა,
და
ერთგულების ფიციც მისცა!
ქალმა ისევ ვეერდს მოისცა,
ესაყვარლა, ელაციცა,
შემდეგ ყამარ-ქალს ანიშნა,
ნატერის სუფრა გაიშალა, —

შემოცივიდნენ სახიობნი,
ყველა ადგა, აიშალა,
და გაჩაღდა საქორწილო
მუსიკობა, ცეკვა, მღერა...
(საკონცერტო სანახაობა)
— აი, ასე დაგვათენდა
დიღამ ყელი მოიღერა,
წამოვარდა ღვინო თასით,
მზის ამოსვლას მიეგება:

ღ ე ო ნ ი. მზეო, ამოდრი ამოდი
შენც მომილოცე, მზეწუეავ,

მე უკვდავებას ვეწიე,
ბედნიერება მეწუია!

(ღია ფანჯარაში შემოიხედავს მოღიმიარი ბღღვიალა მზე)

მ ზ ე თ უ ნ ა ხ ა ვ ი. მზეა სიცოცხლის სათავე,

ზღვია სიცოცხლის აყვანი,
ეუგალობოთ და ვადიდოთ,
ეუძღნათ ლოცვა და თაყვანი!

ყ ვ ე ლ ა ნ ი. (ხელაპყრობით, მზეს)

— მზეო, მზეო, მოწყალეო
ჩვენი ნატერა სულ ეს არი:
მოსაბე ჰვეყნად სიძულვადი,
შური, მტრობა, აბეზარი!
აღარ იყოს ომი, ქიარი,
ცრემლის ტბა და სისხლის ღვარი,

მარად იყოს მშვიდობა და
ულრუბლო ცა, წყნარი დარი,
რომ ყოველ წელს ხალხს ატკობდეს
უხე მოსავლის სიხარული,
ყველგან მღერდეს სილამაზე,
სიცოცხლე და სიყვარული!

(თანამობის დასტურის ნიშნად მზე დიმილით თვალს ჩაუტრავს დამსწრეთ).

აპოთეოზი

საერთო სიმხიარულე და ლხინი.

მიქამედება III

სურათი I

მ ა ს ხ ა რ ა. (გამოდის ავანსცენაზე) კხე, კხე, კხე! ძვირფასო თანაჩემამუღენო, დიდი ბოდიში, მაგრამ ეს ისევ მე ვარ, — თქვენი მონა-მორჩილი, ხეიბარი ტაკიმასხარა, რომელმაც, ალბათ, თავი შეგაწყინათ, მაგრამ, რას იზამთ, უნდა მოითმინოთ და მომისმინოთ. ვინაიდან ამ სპექტაკლის წამყვან-მთხრობელი ხომ მე გახლავარ და ამიტომაც ჩემი ვალია გაუწყოთ ის, თუ რა გადაგვხდა მე და ჩემს ღვინოს იმ საზეიმო ქორწილის შემდეგ და საბოლოოდაც რით დასრულდა ეს ჩვენი ზღაპრული თავგადასავალი! — თუმცა, ერთ ბრძენ კაცს უბრძა-

ნება — „გრძელი სიტყვა მოკლედ ითქმისო“ და ამიტომ მეც ძალიან მოკლედ მოვახსენებთ, რომ იმ ჩვენმა მზეთუნახავმა თავის კომპოზე დაგვიღო ბინა და ის უკვდავების ჯადო-შარბათი, ლეონის ხათრით, მეც შემოიზავა და დამალევინა, რის შემდეგ, ჩვენი იქ ცხოვრება გან-
და მართლაც და ზღაპრული და გასაოცარი!

წერს ნინო
ნიკოლოზიანი
ნიკოლოზიანი

თუ გეშოდა — ჩვენს წინ უმაღლესობდა ნატერის სურთა, —
საქმელები, სასმელები
მოდიოდა უხვად, მუქთად,
დღისით მე და ჩემი ლეონ
გავდიოდით ზღვისპირ ველზე,
ვბანაობდით, ვკომარდობდით,
ვერთობდით საღამომდე, —
და ლამის კი... ო, აქ უნდა
განდით ჩემი საიდუმლო...
— ბროლის კომპო, ჩვენს ორ გარდა,
მამაკაცი აბიჯ იყო. —
ამიტომაც ჩემზე ახლა
იმავე ბრძენის ნაბრძენა:
— „სად მაღალი არსად იქონს,
მუნ დაბალიც გამაღლებს“.
— ჰო და, — უკაცობით შეწუხებულს
ხეიბარი თქვენ შონა,
ყამარს ისე მოვეწონე

რომ ყოველამ მასთან ეყავე, —
ჩემს ყამართან, გულის სწორთან,
ლეონი კი, რა თქმა უნდა,
თავის მზეთუნახავ ცოლთან —
— ო, ასე ჰქოლდნენ ლეონი
თვე თვეს სდევდა, წელი წელსა,
ვლადობდით და შეეხაროდით
ჩვენს უბერებელ სიცოცხლესა:
უღარდელად, უზრუნველად
ძგერდა ლაღად ჩვენი გული,
გარს გვეხვია ყვავილნარი
და მარალი ვახუხუელი, —
მაგრამ ერთ დღეს, უღრ-უღროს,
როცა ზღვაში ვენბივობდით,
მოიბრინა ყამარ-ქალმა
და გვიბრძანა — „აბა, ჩქარა!
— დედოფელი გიბარებთ!“
და ჩვენც სწრაფად, ფათიფუთით
ჩავიყვით და ვეხუელთ...

(ფარდა აიხდება. სცენა წარმოადგენს მზეთუნახავის იმავე დარბაზს ბროლის კომპოში. მზეთუნახავი ვარდ-ყვავილებით რთავს გამწვანებულ სურბას. შემოდინს ლეონი და მასხარა).

მზეთუნახავი. (ლეონს მიეგებება, მოეხევევა, აკოცებს).
— ჩემო ლეონ! გენაცვალე! იცი, რისთვის დაგიბარე?

ლეონი. რისთვის, ჩემო სიცოცხლეო?
მზეთუნახავი. როგორ? ნუთუ აღარ ვახსოვს დღეს რა დღეა?
ლეონი. (ფიქრობს) დღეს რა დღეა?
მზეთუნახავი. ჰმ! აი, შე გულმავიწყო, აღლო რით ვერ ავიღია?
ჩემო კარგო, ეს დღე ჩვენთვის დიდებული თარიღია!
დღეს, ძვირფასო ჩემო ლეონ, ჩვენი ოქროს ქორწილია!

ლეონი. როგორ? უკვე? ასე მაღე? ვერაფერი გამიგია...
მზეთუნახავი. სწორედ ამ დღეს შემოხვიდი
ჩემთან, კარგო, ამ დარბაზში, —
შეგხედე და ვრუანტელმა
დამიარა ელვად ტანში...

ლეონი. (იციინს) შე კი ისე გამოვტერიდი, — აღარ მახსოვს რა ვთქვი რაზე, ეს მი-
ტომ, რომ თვალი მომჭრა შენმა ღვთიურ სილამაზეში!
მზეთუნახავი. (ცემაკური ზალიმებით) ჩემო ლეონ, როგორ ფიქრობ, რა ხანია, რაც
ჩემთან ხარ?

ლეონი. ჰმ! ვერ გეტყვი...
მზეთუნახავი. რატომ? რატომ?
ლეონი. დამეკარგა ანგარიში ღვებების და თვეებისა!
მასხარა. დედოფალო, ჭერ კი ვთვალეთ ცვლა წელთა და თვეებისა.
მაგრამ მაღე აგვერია სათვალავი თამა სვლისა.
სხვაფრივ, მგონი ასე არი: თუ ქორწილი ოქროსია,
მაშ აქ თქვენთან ჩვენი ყოფნა
ნახევარ საუკუნესია...

მზეთუნახავი. (იციინს) ო, რა გულუბრყვილონი ხართ!
დღეს ათასი წელი ვახდა, რაც ჩემთან ხართ და რაც თქვენი
სანუევარი ნატერა ახდა!

ლეონი. (ძალზე გაოცებული) რაო? ნუთუ?..
მზეთუნახავი. დიახ, დიახ!
მასხარა. (იციინს) იფ, რა ცოტა დრო გასულა! მაგრამ...
მზეთუნახავი. მაგრამ რაო?

მასხარა. ამით იმის თქმა ხომ არ გასურს, რომ ჩვენს აქ ყოფნას უკვე ვადა გაუვიდა?

მ ზ ე თ უ ნ ა ხ ა ვ ი . (კვლავ ეშმაკური ჩაღიმებით) შეიძლება ასეც მოხდეს, თუ...
ლ ე ო ნ ი . (შეშფოთებული) თუ რა?

მ ზ ე თ უ ნ ა ხ ა ვ ი . თუ მოგებწარდი, ჩემო ლეონ, ჩემთან უფნა თუ მოგწყინდა!
ლ ე ო ნ ი . (მუხლებზე დაეცემა)

— ეს რა მიზხარო სიცოცხლე,
ეს რა თაეზარო დამეცი!
პირიქით, ჟერაც ვერ გავიხე
შენის ტრფობით და აღურსით,
დამით ხარ ტკილი ბადაცი
მცხუნვარე მზე ხარ დილითა,
წყარო ხარ ნეტარებისა
ჩადენი ოქროს მილითა. —

მაგამ...
იქნებ შენ თვითონ მოგებწარდი,
გამწყირე სასიკვდილოთა?
(მუხლებზე მოეხვევა)
რად სდუმხარ? მიზხარო რაწე,
დამხსენ დიდ უბედურებას,
მიზხარ, რომ ისეც ჩემი ხარ,
თორემ — სიცოცხლე დამეხსურება!

მ ზ ე თ უ ნ ა ხ ა ვ ი . (ლეონს წამოაყენებს)

შენი ჭირიმე, ვერც მე გამობო,
ამით ვარ ბედნიერია!

(უაღერსებს და შესციცინებს).

ნეტე რა დეღამ გავზარდა
ასეთი მშენიერია,
ნაზი და აღურსიანი
ზრდილი და გონიერია...
გიხდება ბრტყელი მხარ-ბეჭი,

წერილი, წერწეტა წელია,
ტურჯა სახეზე თვალწარბი,
ლაწეებზე ღინღო წვერია...
მეც შენის ტრფობით ვერ გავძებ
უკეე ათასი წელია!

მ ა ხ ხ ა რ ა . (ვახარებულ, თასს აივსებს)

რა კარგები ხარო, გერიტემო,
ამასდა გეტყვით დილინით, —
მზეთუნახავო, ლხინი ხარ,
გშეენის ოქროს თმის ბიზინი,

მულამეამს გვაიმედებდეს
შენი ბრწყინვალე გვირგვინი,
ლეონიც მარად გვერღს გყავდეს,
გქონდეთ ლხინი და სიცილი!

მ ზ ე თ უ ნ ა ხ ა ვ ი . გმადლობო, მასხარავ! მადლობა!

ლ ე ო ნ ი . დაგვლოცე, ჩემო მასხარავ, დაგვლოცე შენებურადა!

მ ა ხ ხ ა რ ა . კეთილი, ეგ ადვილია,

დაგლოცავთ მასხარულად!
გლოცავთ სიცოცხლის ვარდემო,
ალაღ გულთ და პირითა,
თქვენს მტერს თვალეზი აევსოს
ახლად გამომწყარ კირითა,
ვინაც კი ომი ინდომოს,
სიცოცხლის სძულელითა,

ის მოკვდეს ახალ წელს დილით,
მიასვენებდენ ვირითა,
წინ ბერიკები უძლოდენ
ქამანჩითა და სტეირითა,
— ამოწყდეს მისი ჟილაგი
მოურჩენელი ჭირითა, —
შიმშილით შეწუხებული
მიწასა სთხრიდეს ცხვირითა!

(საერთო სიცილი, კარებში გამოჩნდება ყამარი).

მ ა ხ ხ ა რ ა . (მიეგებება) — ოო, მობრძანდა ყამარიო,

მშვენის ვერცხლის ქამარიო,
ცოტა ჭორღლიანია, თორემ
სხვაფრივ ტურჯა რამ არიო!

ყ ა მ ა რ ი . ვაჰ, შენ თვითონ დასაციხო, მასხარავ და სასაცილოვ!

მ ა ხ ხ ა რ ა . ჩემო ყამარ, არ გრცხვენია, ასე უნდა დამამცირო?

დალოცვილო, ხომ იცი, რომ
შენ ხარ ჩემი ნუგეშია
რომ სიტკბო და სიხარული

ეპოვე შენსა უბეშია,
რომ შენთან ვარ მეც შეზნული,
როგორც ხარი უღელშია!

ყ ა მ ა რ ი . (გზიდან ჩამოიშორებს) მოიცა! აქ სულ სხვა საქმეა! (მზეთუნახავთან მიდის,
საიდუმლოდ) დედოფალო...

მზეთუნახავი. რაო, ყამარ?
ყამარი. ის შენი და, ტუპის ცალი, ბროლის კოშკში შემოფრინდა.
მზეთუნახავი. როდის, ქალო?
ყამარი. აი, ეხლა!
მზეთუნახავი. ვითომ რაო? რას გვიჩივის, რა მინდაო, რას მოითხოვს?
ყამარი. დაუყოვნებლივ შენსა ნახვას!
მზეთუნახავი. რად და რისთვის?
ყამარი. მეტად მძიმე საქმეაო... მოსვლა მიტომ განუზრახავს!
მზეთუნახავი. (უკმაყოფილოდ) ეიპ! რა დროს მოსვლა იყო!
უთხარი, არა სცალიათქო... თუმცა... მოიცა... ჩემო ლეონ!
ლეონი. რას მიბრძანებ სიკვცხლეო?
მზეთუნახავი. ბაღში ჩადით, იქ გაერთეთ. ვიღრე ისევ დაგიბარებთ!
ლეონი. კი, ბატონო! მხოლოდ...
მზეთუნახავი. რაო?
ლეონი. ამ ხნის ტრფობის ხათრით მაინც ნება მომეც, რომ ავიდე იმ საიდუმლო ბნელ
ოთახში!
მზეთუნახავი. კოშკის წვერზე?
ლეონი. დიახ, დიახ!
მზეთუნახავი. (მკაცრად) არავითარ შემთხვევაში!
ლეონი. რატომ? რატომ?
მზეთუნახავი. იმიტომ, რომ შენი იქ შესვლა...
თუმცა სჯობს, რომ არც კი გითხრა!
ლეონი. (ვიწინად) არა! მითხარ, განმიმარტე!
მზეთუნახავი. დამიჯერე, სჯობს არ გითხრა, — ისევ შენდა სასიკეთოდ იქ ნუ შეხ-
ვალ, გიხვეწები! გამოგონე, გულს ნუ მატკენ!
მასხარა. თუ ანეა, წამო, ლეონ, ჩენს დედოფალს გულს ნუ ატკენ!
ლეონი. (მოიღუშება, ვაბრაზებული გასასვლელისაკენ მიდის, თან მასხარას გასაგო-
ნად). ნეტავ რაა იქ ისეთი, რომ იქ შესვლას სულ მიკრძალავს? — აა, ალბათ, სხვა სატრფოც
ჰყავს და იმ ოთახში მე მიმალავს!
მასხარა. არა, ლეონ, არ გგონია!
ლეონი. (კირველად) გგონია თუ არ გგონია, მე მაინც შევალ იმ ოთახში!
(გადიან).
მზეთუნახავი. (ყამარს) უხმე! სთხოვე ჩემს ტუპის ცალს!
(ყამარი გადის, მცირე პაუზის შემდეგ შემოდის სიკვდილი).
სიკვდილი. სალამი, ჩემო ძვირფასო, დაიკო მზეთუნახავო! (მოუხვევია, ჰკოცნის).
მზეთუნახავი. (ამოეხით) ხომ გამებუტე, დამპირდი, აღარასოდეს გნახავო! მამ რა-
ლად მოხვდლ, რა გნებავს. შე პირქვე დასამარხავო!
სიკვდილი. მოიცა, ნუ გამისხნებ ჩვენს ძველ ბრძოლებს და იარებს!
— ზღვის გაღმა ვიყავ, — გამოღმა სულ ჩქევით გამოვიარე,
შემოვეყე მიჯრით ქვეყნებსა, ხმელეთი მიმოვიარე,
და იქ ნახულით შემკრთაღმა სასწრაფოდ შემოვიარე!
მზეთუნახავი. მაინც, რა ნახე ისეთი?
სიკვდილი. შენს მტერს და ორგულს, ძვირფასო, რაც მე ვნახე და ვიხილე! გამრავ-
ლებულან ხალხები, როგორც ხოქო და ქიანი,
ღამის დაქამონ ერთურთი, დღე დაუბნელონ მშინაი!
მზეთუნახავი. ჰმ! ნუთუ?
სიკვდილი. კი, დამ! ზოგირთებმა მთლად გახრწნეს ხალხთა ცხოვრება, სოდომ-ჰომო-
რას ამბავი, ალბათ, შენც გემახსოვრება! ჰოდა, საზარელ იმ ამბავს კვლავ ელის განწმორება!
მზეთუნახავი. რა? ომს ელიან?
სიკვდილი. და მერე როგორს! ისეთი რალაც მოუგონიათ, რომ მთელ დედამიწას დას-
წევას და მოსაობს!
მზეთუნახავი. (დაცინვით) მომილოცნია! აქ რას მობოდი? ეს ხომ საუნეო საქმე
ყოფილა!
სიკვდილი. დიახ, მიტომ, რომ მე სიკვდილი ვარ, და ვამბობ ყველას გასაგონადა,
რომ თუ ხალხები არ დაიშლიან და სიძულვილით დაბრმავებულნი დააპირებენ იმ საზარ ომ-
სა, რის ცეცხლშიც ყველა დაიღუპება, თვით ჩენი ტურფა დედამიწაცა, — აი, მაშინ კი
ალარ დავაცდი,
ალარ მივხედავ მტუჟანს და მართალს,
ალარ დავინდობ არც კაცს, არც ქალსა,
ჩავალ და ისე ჩავთიბავ ყველას,
ვით ბასრი ცელი მინდვრის ბალახსა, მავრამ...

მზე თუნახავი. მაგრამ რა?

სიკვდილი. მე ეს არ მინდა!

მზე თუნახავი. მამ! ვითომ?

სიკვდილი. ვითომ კი არა, ნამდვილად! იცი, მე რამ შემაშინა...

მზე თუნახავი. რამ?

სიკვდილი. თუ უცებ მოვსახობ სიცოცხლეს, მერე ვილა ვკლა მაშინა? იმ ჩვენმა ბრძენმა გამჩენმა კაცთ მკვლელად მე გამაჩინა, მაგრამ უსაქმო ქალაით არც გარეთ ვარგა, არც შინა!

მზე თუნახავი. ვასაგებია! მამ რა ვქნათ?

სიკვდილი. წამოდი, უთხარ შენს ცოცხალთ, რომ გონს მოევან, თორემ სოლო-პოლორას ამბავი მათს თავზეც გამეორდება!

მზე თუნახავი. შენ თვითონ რად არ ურჩივ, რომ არ ასტეხონ ომია?

სიკვდილი. მითომ, რომ მე სიკვდილი ვარ,

ჩემს სიტყვას არ ენდობიან!

ჰა, ნუ წარმაცობ, წავიდეთ!

უკვე ათასი წელია

კოშკში ხარ გამოკეტილი,

გარეთ არ გაგიხედია,

სულ იმ ბიჭს ელაციცები

ენებით და ეშხით მეორაღია,

— წამოდი, ნუ გავიწყდება,

რომ შენი წმინდა ვალია

დაიცვა ქვეყნად სიცოცხლე

და მისი მომავალია!

მზე თუნახავი. შენ მართალი ხარ! წავიდეთ... ჰეი, ყამარ-ქალო!

ყამარი. (შემოდის) ჰა? რას შიბრძანებ?

მზე თუნახავი. ჩემი მფრინავი ხალიჩა!

ყამარი. ეხლავე! (გადის)

მზე თუნახავი. შენც წამომყვები?

სიკვდილი. აუცილებლად! ეს მძიმე საქმე მე და შენ უნდა მოვაწესრიგოთ!

(ამ სიტყვებზე მზეთუნახავს სიცილი წასკდება)

ოჰ, რა გაციენებს? ხომ არ გაგიჟდი?

მზე თუნახავი. მამ! სავალალო და სასაცილოა...

სიკვდილი. რა?

მზე თუნახავი. ის, რომ ადამის მოდგმა ასე უგუნურად როგორც იქცევა, რომ ჩემ-თან ერთად შენც კი, სიკვდილო, მზად ხარ იბრძოლო მის გადასარჩენად!

(გაღიან. სინათლე ჰქრება და მცირე მუსიკალური პაუზის შემდეგ კვლავ აინთება. მუ-მოდინ მზეთუნახავი და ყამარი).

მზე თუნახავი. (ნამგზავრი ჩანს) სხვა, ჩემო ყამარ-ქალო, ჩემს არუოლენს ამ სამ დღეში აქ არაფერი არ მომხდარა?

ყამარი. არა, არა, ქალბატონო.

მზე თუნახავი. ლეონი?

ყამარი. უკვე ვუთხარ, რომ დაბრუნდი და ეხლავე გეხალბედა.

მზე თუნახავი. (სარკეში იყურება, თმებს ისწორებს) უჰ, იცი, როგორ დავივალდი-იცი, როგორ შეძინება...

ყამარი. ეხლავე ლეონს გაგიშლი.

(გადის).

ლეონი. (შემობრბის, ქალს მოეხევეა, ჰკოცნის, მაგრამ სახეზე სევდა ემჩნევა).

— ძვირფასო, სად დამეკარგე? სად, სად იყავი ამ სამ დღეს?

მზე თუნახავი. ო, ამ სამ დღეს, ჩემო კარგო, მე ბევრი რამ გავაკეთე.

კეთილ საქმეს გზა გავუხსენ,

ბოროტ საქმეს — გაღვეყანტე!

დავარამე სიკეთის ძალნი.

ვისაც სწყუროდა მშვიდობა,

მე და ჩემი და ვესარდლეთ,

ვიცი, ეს გაგივირდება!

და შევეტოეთ ბნელ ძალუბს,

ვინაც კი ომი ინდომა,

ვინც არ იშლიდა სიავეს

და შრულდ გზებით ვილოდა,

აი, იმ ძალებს ჩაუხტით,

მოვსპეთ და გავანიაეთ,

გავიმარჯვეთ და ვილხინეთ,

ხალხებს მოვფინეთ სიამე,

მოელ დუნიაზე მშვიდობის

დროშები ავადრიალეთ!

თუმცა... შენ, მგონი, არ მისმენ... ოჰ, ეს რა არის? ცრემლები?

ლეონი. არა, არა! (ცრემლს იწმენდს)

მზე თუნახავი. არა კი არა, ცრემლია! ვინმემ ხომ არ გაწყენინა?

ლეონი. არა...

მზე თუნახავი. მამ სიხარულის ცრემლია?

ღეონი. ალბათ... არ ვიცი... ეს კია, ტოლ გულს ველარ ვერვიც...
მზეთუნახავი. (თვალბში ჩახედავს). აა, უკვე გასაგებია! არ დამიმალო, მითხარი —
ახველ ხომ იმ ოთახშია?
ღეონი. კი, აველ...
მზეთუნახავი. (ნაწყენი) ჰმ! ასეც ვიცოდი, რომ სიტყვას არ დამოჭრებდი! მერე?
მერე? მითხარი იქ რა ნახე?
ღეონი. აბა, რა უნდა მენახა, ოთახი ცარიელია!

შიგ არაფერი არ არის,
შეგარამ რაც საკვორველია,
ესაა ორი ფანჯარა...
ერთს რომ გავხედვ,
ჩემს თვალწინ
სამყარო გადიამალა...
ენახე ურიცხვი ვარსკვლავი,

მზეები ენახე მრავალი,
სხვა და სხვა ზომის ცთომილი
და მათი თანამშობილი, —
ყველა მათგანი ბზრიალებს,
ერთმანეთს გაას უტრიალებს,
და რაღაც შმაგურ სისწრაფით,
სადღაც მიჰქრან წყველიაღმ!

მზეთუნახავი. და შენ ამ სანახაობამ უცხო ფაქტები აღგვირა?
ღეონი. დიახ! იმაზედ ვფიქრობდი,

ნეტავ, ვინ შექმნა სამყარო,
ეს უამრავი ბურთები, —
ზოგი ცეცხლმოკიდებული,
ზოგიც ჩამქრალი, უნთები...

რა მიზანი აქვს მათ ტრიალს
ამ უსასრულო სივრცეში?
ან რა აზრი აქვს ჩემს ყოფნას
უძირო სივრცის სიღრმეში?

მზეთუნახავი. (განზე) საუბედუროდ, არავითარი!
ღეონი. ვფიქრობდი, ნეტავ იქ, სადმე თუა სიცოცხლე მზიანი, —

სხვა ცთომილებზეც თუ ცხოვრობს
ჩვენგვარი ადამიანი?
ეზორგავდი, მასუხს ვეძებდი
ამ საოცოების მნახველი,
მაგრამ ვერაფერს ვერ მივხვდი,
გულს შემომაწვა ნადველი!

მზეთუნახავი.

სამყაროს მაგ საიდუმლოს,
მაგ ცხრავალტულის სათავეს
ვერვინ მისწვდება, ჭირიმე,
ვერვინ მოარგებს გასაღებს!

ასე რომ, ჩემო ძვირფასო,
მაგაზედ შენ ნუ იწაღვლებ!
მითხარი, მეორე ფანჯრიდან
რა ნახე, რა დაინახე?

ღეონი. (მძიმედ ამოიოხრებს) ნუ, ნუ მკითხავ, თუ გიყვარდე...
მზეთუნახავი. ოპ, ისეთი რა ნახე, რომ ასე უცებ დაიდარდე?
ღეონი.

ის სასახლე დაეინახე,
სადაც ვიწვი, გაიზარდე,
სად ბავშუობა გავატარე,
ვიცელებ და ვინაყარდე —
სასახლის წინ, ბაღის კართან
დედაჩემი მომეჩვენა...
ხელს მიქნედა ნადვლიანი,
მეძახიდა — „მოდი ჩემთან!
იმის ნულარ გეშინია,
შევძლეო მტრების დამარცხება,
სად ხარ, ბიჭო, შენი ნახეა,
იცი როგორ შენატრება!
ასე უნდა შეილო, დედის
დაყარება და დაეწყება!“

მართალს გეტყვი — ძალზე შემტყვა,
საყვედური გულს ეტკინა, —
სულში რაღაც დაღლა ვიგრძენ
თითქოს კიდევ მომეწყინა...
ეთქვი — ასე რამ გამაბრუა,
ეთქვი — ასე რამ გამახევა,
რომ ამ ათას წელს შობილბი
ერთხელაც არ გამახსენდა!..
— უცებ დედაჩემს ნახეა
ისე ძლიერ მომენატრა,
რომ ეგრძნობ, ვერ ვძლევ მე ამ სურვილს...
(დაუნოქებს) — და ამიტომ გეგეწევი,
ნუ ჩამიკლავ წმინდა წყურვილს,
სულ ცოტა ხნით შინ გამიშვი
დედაჩემი ვინახულო!

მზეთუნახავი. მერე?

ღეონი. მერე... გაძლევ სიტყვას, რომ სულ მალე აქ მოგივალ შენი ქმარი!
მზეთუნახავი. შე სულელო, დედაშენის, ალბათ, ძვლებიც აღარ არი!

ლეონი. მამის სახლავს მაინც მოვითავ ვარდებით და ყვაკობით.
მზეთუნახავი. (კუშტად) მოკლდე, მტრებს და გინდა, რომ დაკარგო და ვეღარ
გახო, რომ აქ შენი მოლოდინით ვეწამო და ვივაგლახო?
ლეონი. არა, არა! ხომ გითხარი, ისევ მალე დაბრუნდები!
მე უშენოდ როგორ გაძლებ, მე უშენოდ ვაკვივდები...
მზეთუნახავი. (მწუხარად) ემ, ასეა, როს ახალგაზრდა

გაფრთხილებას არ ენდობა!
შენი ასეა იმ ოთახში
აი, მიტომ არ მიწოდოდა, რომ
იმ ფანჯრიდან გადახედულს
დედაშენი მოგიბოხდა.

მაგრამ ეხლა გვიანდა
ყვედრება და თითზე კენა!
რახან დედამ მოგიკითხა, —
არ გაგიშვა — არ იქნება!

ლეონი. (გახარებული, წამოხტება, მოუხევეა) ოო, ძვირფასო, საყვარელო! სანატრელო,
დიდად გამაღობ!

მზეთუნახავი. მითხარ, ის შენი მასხარა, აქ დარჩეს თუ თან გამოგყვეს?

ლეონი. მე არაფრად დამჭირდება, მაგრამ თუ სურს — წამოვიდეს!

მზეთუნახავი. ყამარ-ქალო!

ყამარი. (შემოდის) რას მიბრძანებ?

მზეთუნახავი. შენს მასხარას აქ მოუხმე!

ყამარი. კი, ეხლავე! (გაღის)

მზეთუნახავი. (ჩვილიდან სამ ვაშლს ამოიღებს)

— ამა აი, ეს სამი ვაშლი წაიდე და გკონდეს საგზალად! ეს პირველი იქ შეტამე, როს
მიღწევე იმ თქვენს საზღვარს!

ლეონი. ეს მეორე?

მზეთუნახავი. ეს მეორე, როს შენს დარბაზში გაგიშლიან თითოე ლოგინს, ჩაწე-
ქი და მყის შეტამე, ნუ დაიწვებ ცდას და ლოდინს!

ლეონი. ეს მესამე?

მზეთუნახავი. ო, ეგ ვაშლი... (მრავალმნიშვნელოვნად) როს ჩასვლიას მზე სხვის
გტორცვის, გაგიღიმებს, მაშინათვე პირში იყარ და... ისე ტუბილად მიგაძინებს...

მასხარა. (შემოდის ყამართან ერთად) რისთვის მიხმეთ, ძვირფასებო?

მზეთუნახავი. აი, ეს შენი ხელმწიფის-მე შინ ბრუნდება, სახლში მიდის!

მასხარა. მართლა, ლეონ? ეს რა მესმის! ბიჭო, ავად ხომ არა ხარ?

ლეონი. არა, ჩემო მეგობარო! მივალ დედის სანახავად!

მასხარა. ძმაო, ამდენ წლების შემდეგ იქ დედაშენს საღა ნახავ?

ლეონი. მაშინ ჩვენს ბაღს, ჩვენს სასახლეს, ვნახავ, მოვისიუვარულებ, ჩემს საყვარელ
მშობლის საფლავს ცრემლებს მაინც დავაკურებ!

მზეთუნახავი. (მასხარას) თუ გსურს, წადი, შენც გაჰყვი!

მასხარა. (ყოყმანობს, ყამარს გადახედავს, გაუბედავად) მამ, რა თქმა უნდა, მეც გა-
ყვები...

ყამარი. (მრისხანედ) რაო, როა? აქ ვერ მხედავ? სად მიდიხარ, სად მიჰყვები? მამ,
გაფრთხილებ, თუ გაჰყვები, უკან ვეღარ დაბრუნდები!

ლეონი. (იციინის, მასხარას) თუ ასეა, ნუ წამოხვალ, აბა, რაში დამჭირდება? ხელათ
მივალ და წამოვალ, იქ დედბანს არ გაჩერდები!

მასხარა. (ხეწწით) ნუ დამციხებ, ჩემო ლეონ, ნუ დამძრახავ, თვალის ჩინო, აქამ-
დის ხომ გიერთოულე, ეხლა უნდა მომისმინო!

ლეონი. ვისმენ, ვისმენ, მეგობარო!

მასხარა. რომ წამოგყვე, ყამარს ვკარგავ, საქმე როგორ გავიკვიროვ? ამ საბრალო
ხეივანში ცოლი სადღა გავიჩინო?

ლეონი. (იციინის) მესმის, მესმის, ჩემო კარგო! ხომ გითხარ — არ დამჭირდება! (მზე-
თუნახავს) მამაკრე, რომ სულელმა არ ვისმინე. რაც მიბრძანებ, იქ ავედი, სადაც ასეა ისე
მაცარად ამიკრძალებ! (მოუხევეა, ჰკიცინის) — მალე მოვალ, სიცოცხლეო, ნუ მოიწყენ, ნუ,
უჩემოდ! დაგბრუნდები, რომ იმ ფანჯრებს წინ კედლები ავეშენო! — აბა, წავედი, ძვირ-
ფასო! (ყამარს, მასხარას გადაჰკიცინის და გაღის).

მზეთუნახავი. (კუშტად) მშვიდობით, ლეონ, მშვიდობით!

ყამარი. გზა მშვიდობის, ჩვენო კარგო! (მასხარას) რა იყო, რა მოგივიდა?

მასხარა. (მალულად ცრემლს მოიწმენდს) ემ, რა ვიცო... ვერას გეტყუა... რაღაც გუ-
ლი ამიჩუქდა... ცოტას მაინც გავაცოდებ...

ყამარი. გასწი... წადი, გააცილე! (მასხარა გარბის).

მზეთუნახავი. (დაღონებული ფანჯარასთან მდის, წასულს გასცქერის) სულელმა
და უგუნურმა თავი როგორ დაიღუპა!

ყამარი. რათა, ჩვენო დედოფალო? ხომ მოვალა ისევ უკან?
მზეთუნახავი. არა, ჩემო ყამარ-ქალო, ჩვენ ერთმანეთს ველარ ვნახავთ!
იცის...

ყამარი. რა არ იცის?
მზეთუნახავი. რომ დედის სახით იგი მიწამ მოიკითხა!

მიწა თავისას მოითხოვს,
თავს ვერაინ შეებარალებს,
ჩემს ლენსაც, მისვლისთანავე,
დაუბუჟავს ცისფერ თვალებს!
ამ წესის მკაცრ აღსრულებას
ჩემი და ფხიზლად უთვალთვალებს!

ყამარი. (მწუხარედ) მაშ ლეონიც?
მზეთუნახავი. რა თქმა უნდა! ისიც ჩავა შავ მიწაში!
ყამარი. (სინანულით) აფსუსს, აფსუსს! მზე კი ისევ
იკაშკაშებს მაღლა ცაში.
მზეთუნახავი. აჰა, გაცდა ჩვენს გალავანს...
ყამარი. და მასხარაც მოაცილებს.
მზეთუნახავი. ო, ის ჩემი ტყუპის ცალი
რა ბოროტად ჩაიცინებს!
ყამარი. კი, გიყვარდეს! ასე იტყვის:
სულ რომ შესძრათ შთა და ბარი,
ის, რაც მიწამ მოიკითხა, —
უცილობლად ჩემი არი!
მზეთუნახავი. მართლს ამბობ! ასე იტყვის:

გახარებს ასეთ ფიქრით,
მაგრამ, ყამარ... ამაღამვე
იმ ჩემს დასთან გადაღურინდი!
ასე უთხარ ჩემს მაგივრად:

— თუ მაგ საზარ შენს ჯურღმულთან
ლაშავ ვაქმა გაიაროს,
ნუ მოჰკლავთქო, რომ იმ ვაქმაც
ჩემთან მოსვლით გამიხაროს...

ყამარი. როგორ? ჩვენმა დედოფალმა
უკვე სხვა ვაჟი ინება?
მზეთუნახავი. ეჰ, მაშ რა ვქნა!

შენც ხომ იცო,
ჩვენი ქალური ბუნება!
უქმროდ და უსიყვარულოდ
ძალიან მომეწყინება!

(სინათლე ქრება, ფარდა ეშვება, აენსცენაზე გამოდის მასხარა).

ეპილოგი

მასხარა. (მაყურებელთა დაბაზს) მაშ ასე, ძვირფასო თანამემამულენო!

თქვენთვის უკვე, რა თქმა უნდა,
ყველაფერი ნათელია,
და თქვენს ერთგულ მონა-მორჩილს
მხოლოდ ისდა დამრჩენია,
რომ სულ მკაცრედ მოგახსენოთ,
რათ დამთვრდა ეს არაკი!

გახარებული ლეონი დაბრუნდა სამშობლოში და ძლივს იცნო თავის სამეფო, იმდენად
გამოცვლილიყო. ძველი კოხმახების ადგილას იდგა ბრწყინვალე სახლები, ცამდე აწვდილი
კოშკები, ვეება სასახლეები! და სადაც უწინ დატაკი უიღბლოდ დაღონდილობდა, იქ ეხლა
სებენდირი ხალხი მდებოდა, ლხინობდა. მაგრამ ყველაზე ძალიან ის გაუკვირდა ჩვენს
ლენს, რომ მისი მშობელი დედის და იმ უცნობი ქაბუკი მეომრის ძეგლები იდგა ყოველგან!

დედის ძეგლს ასე ეწერა:
— „შე დედოფალი ვაყავი,
მტრის წინ თავი არ დავიღე,
სარგონს შუბი ვკარ, მოცაყალა,
მისი სამეფოც ავიღე.

ჩემს ხალხს ბედნიერ ცხოვრების
კარები ფართოდ გავუღე,
ამდენი სიკეთის მქმნელმა
ბრინჯაოს ძეგლი ავიგე,
მოკვდი და ხალხის მაღლობა

განსად იმ ქვეყნად წავილა! —
ხოლო იმ ქაბუჯის ძეგლებზე, აი, რა
ამოიკითხა:
— «არ დავივიწყებ სამშობლო,
შვილო, თავშეუქმებარო,
მტრებთან ვფეხვიეთ მებრძოლო,

მედგარო, დაუდგარო,
სამშობლოსათვის მოკლულო,
ზედ წამალდაუდებარო,
ხალხმა დაგიდა კვარცხლებეო,
რაზეუ უკვდავად დგებარო!»

და ლეონს უამბეს, რომ მადლიერი ხალხი, — თაობიდან თაობაში და საუკუნეთა უღვე
მანძილზე წმინდად ინახავს გმირი დედოფლის და სამშობლოსათვის თავდადებული უცნობი მეო-
მრის სახელს და ხსოვნას!

— ლეონი კი... აღარავის აღარ ახსოვდა! —

— და ღრმა მწუხარემ დააფაქრა ჩვენი ლეონი...

— იგი მიხვდა, რომ მხოლოდ ხალხის სამსახურით, რომ მხოლოდ ხალხისთვის თავდადებით
შეუძლია ქალს თუ კაცს მოიპოვოს უკვდავების შარავანდედი ხალხის ხსოვნაში, ვინაიდან
ამ ჩვენს ცოდვილ დედამიწაზე მხოლოდ ხალხია უკვდავი და უპერებელი!

— დიახ, დიახ, მაშინ-ღა მიხვდა, რომ

— ვინც, მისებრ, თავის სიცოცხლე
ასე გალია ფუჭადა,
ვისაც, მისავით, სამშობლოს
ბედი არაფრად უჩანდა,
ვინც მხოლოდ თავის სიცოცხლით
ხარობს და ტკეპება ყუჩადა,

ის მარად ხსოვნას, უკვდავთ ზეგდრს
ვერასდროს ვერ ეღრისება!
არვინ დაუდგამს კვარცხლებესა,
არვინ მიუტანს იგებსა,
მისი სიცოცხლის თარიღებს
არავინ იზემიგებს!

— და რომ სწორედ ამიტომ სჯობდა მაშინვე, სარგონ მეფის შემოსევის დროს, თავი
დაედო ერისა და სამშობლოსათვის, რომ, აი, ასე, ამ უცნობი ქაბუჯი მეომრის ნაცვლად, თვი-
თონ მდგარიყო უკვდავ ძეგლად ხალხის კვარცხლებეზე!

— და სევდით მოცულს, გულდაწყვეტილს ისღა მოუნდა, რომ კვლავ უკვდავების მზე-
თუნახავს დაპბრუნებოდა, მაგრამ ის სამი ვაშლი, მზეთუნახავმა რომ საგულად უბოძა, ჩვენს
გმირს უკვი შეკმული ჰქონდა და ამიტომაც უჩანასკნელ დღეს ისე უსტარად დაბერდა და
დაჩანაყდა, რომ თავისი დედის ძეგლის ძირას კვნესით მიგდებულს შავი სიკვდილი ურცხ-
ვი ღმილით წამოესარა და თავისი შავბნელი წამოსასხამი გადააფარა მის მიხრწნილ სხე-
ულს. მერე კი ვიღაც მოხუცმა კაცმა, სამადლოდ და დაუტირებლად, კვლავ დედამიწას და-
უბრუნა მიწისავე კუთვნილი ღვთი ქალაქის გარეთ, უპატრონოთა მივიწყებულ სასაფლაოზე...

— რაც შეეხება ჩვენს უკვდავების მზეთუნახავს, მან ძალიან მალე გამოიგლოვა თავის
ლეონი და კვლავ სიხარულით მოიღბინა, ვინაიდან მისმა დაიკომ ამ სამი დღის წინ ისეთი
ბრგე ვაჟაკი გამოუგავნა, რომ...

— მე კი, როგორც სჩანს, ბედი მწყალობს და, ჩემი ძვირფასი ლეონის მადლით, უკვ-
დავებაც და მეუღლიც შემირჩა! და ვცხოვრობ ისევ ბედნიერად ჩვენს ბროლის კოშკში, მაგ-
რამ კვლავ ფუქსავადად რომ არ ვატარო ჩემი სიცოცხლე — ძალიან ხშირად გამოვდივარ
ბროლის კოშკიდან და თეატრებში სპექტაკლის სახით ვუამბობ ხოლმე ახლგაზრდობას ჩემი
ძვირფასი ბატონიშვილის ამ სევდიან ამბავს.

— და ყოველ სპექტაკლს ამ ხალხური ლექსით ვამთავრებ:

— სიკვდილო, ცოცხლებს
მუსრს გვაელებ, —
ამირებ ყველა ჩვენგანსა, —
მაგრამ, ბეჩავო, იცოდე,
ვერ მოერევი ყველასა,
რაც უნდა ბევრი ეცადო,
დამარცხებული დარჩები, —
სახელს ვერ მოჰკლავ გმირისას,
ტყუილად გაისარჩები!